

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის

სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის

სოციოლოგიის საბაკალავრო პროგრამა

მირანდა გერლიანი

საქართველოს სუვერენიტეტის შესახებ პოლიტიკური დისკურსი:

ომისა და სექსუალური უმცირესობების ნარატივების

თაობათაშორისი აღქმა

ნაშრომი შესრულებულია სოციოლოგიის ბაკალავრის აკადემიური ხარისხის

მოსაპოვებლად

ნაშრომის ხელმძღვანელი: ლია წულაძე

ასოცირებული პროფესორი

თბილისი, 2026

ანოტაცია

მოცემული ნაშრომი შეისწავლის პოლიტიკური დისკურსის რეპრეზენტაციას პოპულარულ დისკურსში, საქართველოს მოსახლეობის სამი თაობის წარმომადგენელი რესპონდენტების მაგალითზე. ესენია: Generation X (1965–1980), Millennials (1981–1996) და Generation Z (1997–2012). კვლევის მიზანს წარმოადგენს, როგორ აისახება პოლიტიკურ დისკურსში არსებული ომისა და სექსუალური უმცირესობების შესახებ ნარატივები პოპულარულ დისკურსში - სხვადასხვა თაობის ქართველების ხედვებში და როგორ უკავშირებენ ისინი ამ ნარატივებს საქართველოს სუვერენიტეტს. თეორიულ ჩარჩოდ გამოყენებულია რუთ ვოდაკის დისკურსულ-ისტორიული მიდგომა (DHA), თოინ ვან დიკის სოციო-კოგნიტური მოდელი და ემილ ედენბორგის სიმბოლური სუვერენიტეტის კონცეფცია. კვლევა ჩატარებულია თვისებრივი კვლევის მიდგომით, ჩატარდა 6 ფოკუსჯგუფი, 2-2 ფოკუს ჯგუფი თითოეულ ასაკობრივ ჯგუფთან. გამოყენებულია მიზნობრივი შერჩევის მეთოდი.

კვლევის შედეგად გამოიკვეთა მკაფიო თაობათაშორისი დისკურსული სხვაობები. კვლევაში მონაწილე X თაობის წარმომადგენლებში ოფიციალური პოლიტიკური ნარატივები ლეგიტიმურ რეზონანსს პოულობს, მათი საერთო ისტორიული მეხსიერების (ომი, საბჭოთა პერიოდი) გამო. აღნიშნულ ჯგუფში პოლიტიკური რიტორიკა „საფრთხის ტოპოსისა“ და „ეროვნული ავტონომიის დაკარგვის შიშის“ კრილში მოქმედებს. საპირისპიროდ, კვლევაში მონაწილე მილენიალები და Z თაობა მოცემულ ნარატივებს პოლიტიკური მანიპულაციების კრილში განიხილავენ, ანალიზებენ პოლიტიკური დისკურსის სტრატეგიებს და სუვერენიტეტის ცნებას უფრო მეტად ადამიანის უფლებებს და სიტყვის გამოხატვის თავისუფლებას უკავშირებენ.

სარჩევი:

თავი 1: შესავალი	4
1.1 საკვლევი თემის აქტუალობა.....	4
1.2 კვლევის მიზანი და ამოცანები:.....	10
1.3 სამიზნე ჯგუფი	11
1.4 ჰიპოთეზები:.....	12
1.5 კვლევის მეთოდი.....	13
1.6 კვლევის სამეცნიერო და პრაქტიკული მნიშვნელობა	14
1.7 კვლევის შეზღუდვები	15
თავი 2: ლიტერატურის მიმოხილვა.....	17
2.1 საფრთხის სცენარების კონსტრუირება პოლიტიკურ დისკურსში.....	18
2.2 საზოგადოების დაყოფა „ჩვენ“ და „ისინი“ ჯგუფებად	20
2.3 ისტორიული მემკვიდრეობის მნიშვნელობა.....	21
2.4 გენდერული ღირებულებები	22
2.5 სუვერენიტეტი, როგორც სიმბოლური რესურსი	24
2.6 ანტიგენდერული პოლიტიკა და „დისკურსული კოალიციები“	25
თავი 3: კვლევის შედეგები	28
3.1 საფრთხის ტოპოსის როლი და შიშის ლეგიტიმაცია უფროს თაობაში.....	28
3.2 მანიპულაციის დეკონსტრუქცია და წინააღმდეგობა ახალგაზრდა თაობებში	30
3.3 მთავრობის მანიპულაციის ლეგიტიმაცია და „გადაგვარების ტოპოსი“	34
3.4 ანტიგენდერული კამპანიის პოლიტიკური დეკონსტრუქცია	35
3.5 მილენიალები - თაობათაშორისი მედიატორის როლში	38
თავი 4: დასკვნა და რეკომენდაციები	40
4.1 დასკვნა	40
4.2 რეკომენდაციები	42
Bibliography:	43

თავი 1: შესავალი

1.1 საკვლევი თემის აქტუალობა

დღევანდელობაში, პოლიტიკურ კომუნიკაციაში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს ნარატივებს, რომლებიც, კონკრეტულ სოციალურ თუ პოლიტიკურ კონტექსტში, სახელმწიფოს წინაშე არსებულ საფრთხეებთან ასოცირდება. ასეთ ნარატივებს განსაკუთრებით აქტიურად იყენებენ პოლიტიკოსები საზოგადოებრივი მხარდაჭერის მობილიზაციისა და პოლიტიკური დღის წესრიგის ფორმირების პროცესში. სწორედ ამ კონტექსტში იკვეთება შიშის პოლიტიკის (Wodak, 2021) როლი, რომლის საშუალებითაც, სხვადასხვა საფრთხე ინსტრუმენტალიზებულია საზოგადოებაზე გავლენის მოხდენისა და მისი განწყობების ფორმირების მიზნით.

პოლიტიკურ დისკურსში შიში ხშირად რეალიზდება სპეციფიკური საფრთხის შემცველი სცენარების მეშვეობით, რომლებიც კოლექტიურ საფრთხეს წარმოადგენს ეროვნული იდენტობისა თუ უსაფრთხოებისათვის და მიზნად ისახავს საზოგადოების მობილიზებას სხვების, უცხოების წინააღმდეგ (Wodak, 2021, გვ. 1-2). ამგვარი ნარატივები პოლიტიკურ სივრცეში ქმნის წარმოდგენას, რომ გარკვეული მოვლენები ან ცვლილებები შესაძლოა საფრთხეს უქმნიდეს საზოგადოების ფუნდამენტურ ღირებულებებსა და ამასთანავე სახელმწიფოს სუვერენიტეტს. შიშის პოლიტიკის თეორიულ გააზრებაში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს დისკურსულ ანალიზს, რომელიც ყურადღებას ამახვილებს იმაზე, თუ როგორ იქმნება და ვრცელდება საფრთხის შესახებ ნარატივები საჯარო სივრცეში და როგორ გავლენას ახდენს ისინი საზოგადოებრივ აღქმებზე. ამ მიმართულებით განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია რუთ ვოდაკის ნაშრომი, სადაც შიშის პოლიტიკა განიხილება, როგორც პოლიტიკური კომუნიკაციის სტრატეგია, რომლის მეშვეობითაც გარკვეული სოციალური ჯგუფები ან ღირებულებები წარმოდგენილია, როგორც საფრთხე ქვეყნისთვის, მისი ღირებულებებისა და სუვერენიტეტისთვის და ამის

ფონზე ხდება მათი დისკრედიტაცია თუ მტრად შერაცხვა, საკუთარი ძალაუფლების კონსოლიდაციის მიზნით (Wodak, 2021, გვ. 35-38)

შესაბამისად, როგორც ზემოთ აღვნიშნე, შიშის პოლიტიკის დისკურსი მჭიდროდ უკავშირდება სუვერენიტეტის საკითხს. სუვერენიტეტი, როგორც პოლიტიკური კონცეფცია, გულისხმობს სახელმწიფოს უზენაეს უფლებამოსილებას, დაიცვას ინდივიდთა სიცოცხლე, თავისუფლება და საკუთრება, რაც ჯონ ლოკის მიხედვით, პოლიტიკური საზოგადოების შექმნის მთავარ მიზანსა და საფუძველს წარმოადგენს (Locke, 1988, 123-124). თუმცა, თანამედროვე პოლიტიკურ დისკურსებში სუვერენიტეტი ხშირად რეპრეზენტირებულია არა მხოლოდ როგორც სამართლებრივი სტატუსი, არამედ როგორც ეგზისტენციალური ღირებულება, რომელსაც საფრთხე ემუქრება. პოპულისტური რიტორიკა ახდენს ამ საფრთხის განცდის ინსტრუმენტალიზაციას კოლექტიური იდენტობისა და უსაფრთხოების ჭრილში, რაც მიზნად ისახავს საზოგადოების მობილიზებას „სხვების“ ან „გარე ძალების“ წინააღმდეგ, რომლებიც თითქოს საფრთხეს უქმნიან ერის არსებობას (Mudde, 2004, გვ. 543-544). სუვერენიტეტი ხდება არა მხოლოდ სამართლებრივი კატეგორია, არამედ მნიშვნელოვანი სიმბოლური რესურსი პოლიტიკური არგუმენტებისთვის. რუთ ვოდაკის მიხედვითაც, ასეთი ნარატივები მიზნად ისახავს სხვების საფრთხედ წარმოჩენას და მოსახლეობის ემოციურ მობილიზაციას, სადაც წარსული გამოცდილებისა და კოლექტიური ღირებულებების გამოყენებით ხდება შიშის ინსტრუმენტალიზაცია პოლიტიკური გავლენის მოსაპოვებლად (Wodak, 2021, გვ. 104-105).

საქართველოს შემთხვევაში, სუვერენიტეტის საკითხი განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს ქვეყნის ისტორიული გამოცდილებისა და თანამედროვე გეოპოლიტიკური გარემოს გათვალისწინებით. ტერიტორიული კონფლიქტები და უახლოეს წარსულში რუსეთთან ომი, ასევე, საერთაშორისო პოლიტიკური პროცესებიდან გამომდინარე უსაფრთხოების გამოწვევები, სუვერენიტეტის საკითხს მუდმივად აქტუალურ თემად აქცევს საზოგადოებრივ დისკურსში. ამასთანავე, ბოლო წლებში ქართულ პოლიტიკურ და საზოგადოებრივ სივრცეში მკვეთრად იჩინა თავი დისკურსებმა,

რომლებიც სუვერენიტეტის ცნების რეინტერპრეტაციას ახდენენ. კერძოდ, აქცენტი საგარეო საფრთხეებიდან და უსაფრთხოებიდან გადატანილია კულტურულ სუვერენიტეტზე, სადაც სახელმწიფო დამოუკიდებლობის იდეა გაიგივებულია ლოკალური იდენტობის, ტრადიციული ღირებულებების დაცვის საკითხთან (ჩხეტიანი, 2024). ამავე კონტექსტში, თანამედროვე ქართულ პოლიტიკურ დისკურსში ხშირად ვხვდებით სექსუალური უმცირესობების, ეროვნული იდენტობისა და სუვერენიტეტისთვის საფრთხედ წარმოჩენას. მართალია, შიშის პოლიტიკა სხვა საფრთხეებზეც აპელირებს, მაგრამ ქართული რეალობისთვის განსაკუთრებით აქტუალურია ორი ტიპის დისკურსის გაანალიზება: პირველი არის ომის საფრთხის დისკურსი, რომელიც წარმატებით იყო ინსტრუმენტალიზებული მმართველი პარტიის მიერ რუსეთის უკრაინაში შეჭრის შემდეგ (თებერვალი, 2022) და განსაკუთრებით წინასაარჩევნო პერიოდში 2024 წელს. აღნიშნული ომი ინტერპრეტირდება, როგორც დასტური იმისა, რომ რეგიონში სამხედრო კონფლიქტის რისკი რეალურია, რაც აძლიერებს შიშზე დაფუძნებულ დისკურსებს უსაფრთხოების შესახებ. პოლიტიკურ რიტორიკაში ეს მაგალითი შეიძლება გამოყენებულ იქნას სხვადასხვა გზით - როგორც არგუმენტი სიფრთხილის, ნეიტრალობის ან კონკრეტული საგარეო პოლიტიკური არჩევანის სასარგებლოდ. შედეგად, ომის დისკურსი სცდება მხოლოდ საგარეო პოლიტიკის სფეროს და გავლენას ახდენს საზოგადოებრივ აღქმებზე სუვერენიტეტის, სტაბილურობისა და უსაფრთხოების შესახებ, რაც მას მნიშვნელოვან ელემენტად აქცევს პოპულარული დისკურსის ფორმირებაში.

წინასაარჩევნო ნარატივები, როგორც ზემოაღნიშნულიდან ჩანს შეიცავს მანიპულაციებს ომით დაშინების სახით. ერთ-ერთი მაგალითია თბილისის მერის, კახა კალაძის განცხადება, სადაც ის უშუალოდ საზოგადოებას მიმართავს და აძლევს „ფორმალურ არჩევანს“ უნდათ მათ ომი თუ არა:

ეს არ არის მხოლოდ არჩევნები, ეს არ არის უბრალოდ პოლიტიკურ პარტიებს შორის ბრძოლა. ეს არის რეფერენდუმი, სადაც წყდება ამ ქვეყნის მომავლის საკითხი, გვინდა ომი ქვეყანაში თუ გვინდა მშვიდობა. შესაბამისად,

საზოგადოებამ უნდა მიიღოს სწორი გადაწყვეტილება, რა გვინდა – მშვიდობა და სიმშვიდის შენარჩუნება, ქვეყნის ეკონომიკური განვითარება თუ იგივე მდგომარეობა, რაც უკრაინაშია (პირველი არხი, 26.08.2024).

იგივე გზავნილის მატარებელია უფრო ადრე, 2022 წელს ირაკლი კობახიძის მიერ გაკეთებული განცხადება, რომელიც მკაფიოდ უსვამს ხაზს ომის საფრთხის არსებობას, რაც ისევ და ისევ ხალხის გადასაწყვეტია, თუ რა პოლიტიკურ არჩევანს გააკეთებს საზოგადოება:

კიდევ ერთხელ გავიმეორებ – არ ვიცი, ეს გზავნილი საზოგადოების წინაშეც არის ალბათ – ჩვენ შეგვიძლია, ჩავატაროთ გამოკითხვა, პლემბისციტი, ხალხს უნდა თუ არა, რომ საქართველოში გაიხსნას მეორე ფრონტი. რასაც იტყვის ხალხი, იმას შეიძლება გავყვეთ, ვნახოთ. ხალხმა მიიღოს ამასთან დაკავშირებით გადაწყვეტილება, ეთანხმება უკრაინის ხელისუფლების მაღალჩინოსნებს, თუ ეთანხმება ჩვენს პოზიციას მეორე ფრონტის არგახსნასთან დაკავშირებით (პირველი არხი, 13.09.2022).

მეორე არანაკლებ მნიშვნელოვანი დისკურსი სექსუალურ უმცირესობებსა და მის ირგვლივ არსებული ნარატივების ეროვნულ იდენტობასთან თუ სუვერენიტეტთან კავშირს ეხება, რაც განსაკუთრებით თვალსაჩინოა თანამედროვე ქართულ პოლიტიკურ და საზოგადოებრივ დებატებში. ამ დისკურსში სექსუალური უმცირესობების უფლებრივი საკითხები ხშირად განიხილება ევროპეიზაციისა და დასავლური ღირებულებების გავრცელების კონტექსტში. კერძოდ, ლიბერალური დღის წესრიგი, რომელიც დასავლეთთან ასოცირდება, კონკრეტულ პოპულისტურ რიტორიკაში წარმოჩინდება, როგორც გარედან თავსმოხვეული გავლენა, რომელიც საფრთხეს უქმნის ეროვნულ იდენტობას, კულტურულ ავთენტურობასა და ტრადიციულ ცხოვრების წესს (ჩხეტიანი, 2024).

როგორც მკვლევარი ემილ ედენბორგი აღნიშნავს, ანტი-გენდერული მობილიზაცია ემსახურება ე.წ. „სუვერენული სივრცის“ შექმნას, სადაც ეროვნული იდენტობა დასავლური

ლიბერალური ნორმებისგან დაცულია. ეს უკანასკნელი კი აღიქმება, როგორც კულტურული იმპერიალიზმის ფორმა (Edenborg, 2021, გვ. 175-176). ამ ნარატივის მიხედვით, სექსუალური უმცირესობების უფლებების დაცვა გაიგივებულია სუვერენიტეტის შეზღუდვასთან და გარე ძალების მიერ შიდა ღირებულებათა სისტემის რღვევასთან (იქვე, გვ. 177-178).

საქართველოში ანტი-გენდერული დისკურსის ანალიზი აჩვენებს, რომ სექსუალური უმცირესობების საკითხები ხშირად გამოიყენება დასავლური ღირებულებების დისკრედიტაციისთვის და მათი ეგზისტენციალურ საფრთხედ წარმოჩენისთვის. მედიის განვითარების ფონდის (MDF) კვლევის მიხედვით, აღნიშნული ნარატივი მიზნად ისახავს ევროატლანტიკური ინტეგრაციის პროცესის იდენტიფიცირებას ეროვნული იდენტობის დაკარგვასთან, სადაც დასავლური ლიბერალური ნორმები ინტერპრეტირებულია, როგორც „კულტურული თავსმოხვევა“. ამ კონტექსტში, შიშის პოლიტიკა ორიენტირებულია საზოგადოების მობილიზებაზე არა მხოლოდ სამართლებრივი სუვერენიტეტის, არამედ კულტურული ავტონომიის დასაცავად, რაც სექსუალური უმცირესობების უფლებებს გეოპოლიტიკური დაპირისპირების ინსტრუმენტად აქცევს (ხომერიკი და კინწურაშვილი, 2023 გვ. 15-18).

შედეგად, იქმნება დისკურსი, რომლის მიხედვითაც, აღნიშნული პროცესები აღიქმება არა მხოლოდ კულტურულ ცვლილებად, არამედ პოტენციურ საფრთხედ ეროვნული იდენტობისა და სუვერენიტეტისათვის. ამ გზავნილების თანახმად, ქალის და კაცის როლი, რომელიც ტრადიციებზეა დაფუძნებული, ირღვევა და ეს საზოგადოებისთვის საფრთხეს წარმოადგენს. მაგალითისთვის ერთ-ერთ გამოსვლაში ვხვდებით პრემიერ მინისტრის, ირაკლი კობახიძის განცხადებას, სადაც იგი ნათლად საუბრობს იმაზე, რომ სექსუალური უმცირესობები საზოგადოებისთვის საფრთხეს წარმოადგენენ: *„ლგბტ პროპაგანდა არის რისკების შემცველი საზოგადოებისთვის, ჩვენ ვხედავთ ამ ყველაფერს კონკრეტული ქვეყნების მაგალითზე. აქედან გამომდინარე, ლგბტ პროპაგანდასთან დაპირისპირება არის მნიშვნელოვანი(პირველი არხი, 27.06.2024).*

ამასთანავე, ვხვდებით საპატრიარქოს განცადებასაც, იმასთან დაკავშირებით, რომ ლგბტ+ თემი საფრთხეს უქმნის ტრადიციულ, ქართულ ღირებულებებს. ამასთან დაკავშირებით წარდგინდა „ოჯახური ღირებულებებისა და არასრულწლოვანთა დაცვის კანონი“:

რამდენიმე წლის წინ სასკოლო საგნის მოსწავლისა და მასწავლებლის სახელმძღვანელოებმა საქართველოს საპატრიარქოს მწვავე და სამართლიანი კრიტიკა გამოიწვია, რადგან ამ სახელმძღვანელოების ზოგიერთი თემა ღიად უსვამდა ხაზს ოჯახური ღირებულებების დაკნინებას. ხანგრძლივი და აქტიური ძალისხმევა დასჭირდა LGBTQI პროპაგანდის შემცველი პასაჟების სასწავლო რესურსიდან ამოღებას, რადგან საგანმანათლებლო სახელმძღვანელოები უნდა შეესაბამებოდეს ჩვენს ფუნდამენტურ ღირებულებებს (პირველი არხი, 04.10.2024).

ზემოაღნიშნული პოლიტიკური ნარატივები, რომლებიც სუვერენიტეტისთვის საფრთხის შემცველად წარმოჩინდება, საზოგადოების სხვადასხვა ჯგუფში სხვადასხვანაირად რეზონირდება. ერთ-ერთი მთავარი განმასხვავებელი ნიშანი ამ შემთხვევაში ასაკია. ვინაიდან სხვადასხვა თაობის წარმომადგენლებს განსხვავებული ისტორიული მეხსიერება, სოციალიზაციის გამოცდილება და უსაფრთხოების აღქმები გააჩნიათ, მათი დამოკიდებულება სუვერენიტეტისა და ზემოხსენებული საფრთხის ნარატივების მიმართ მნიშვნელოვნად განსხვავდება.

თაობათაშორისი ხედვების ანალიზისას მნიშვნელოვანია იმ ფაქტორების გათვალისწინება, რომლებიც სხვადასხვა ასაკობრივი ჯგუფის შიშებსა და მოლოდინებს აფორმირებს. სოციალურ მეცნიერებათა ცენტრის კვლევის მიხედვით, უფროს თაობაში ევროპეიზაციის პროცესი ხშირად აღიქმება როგორც დასავლური კულტურის თავსმოხვევა, რაც მათში იდენტობის დაკარგვის შიშს იწვევს. კერძოდ, ამ ასაკობრივი ჯგუფის რესპონდენტები უფრო მეტად გამოხატავენ წუხილს იმაზე, რომ ლიბერალური ღირებულებები საფრთხეს უქმნის ქართულ ტრადიციებსა და ოჯახურ სიმყარეს (წულაძე,

2021, გვ. 33). ამის საპირისპიროდ, ახალგაზრდა თაობაში დომინირებს პრაგმატული და ღირებულებითი თანხედრა დასავლეთთან. მათთვის სუვერენიტეტი არა ჩაკეტილობა, არამედ შესაძლებლობების ნაწილია. კვლევა აჩვენებს, რომ ახალგაზრდები ნაკლებად მიდრეკილნი არიან ევროპული გავლენა აღიქვან, როგორც კულტურული საფრთხე და უფრო მეტად ფოკუსირებულნი არიან ინდივიდუალურ უფლებებზე (იქვე, გვ. 36).

შესაბამისად, სხვადასხვა თაობის სოციალიზაციის წყაროები ერთის მხრივ, საბჭოთა პერიოდის გამოცდილება და მეორეს მხრივ, პოსტსაბჭოთა ტრანსფორმაცია ქმნის იმ განსხვავებულ პრიზმას, რომლის საშუალებითაც ხდება პოლიტიკური ნარატივების ინტერპრეტაცია. ამგვარად, თაობათაშორისი განსხვავებები სოციალიზაციასა და ისტორიულ გამოცდილებაში ქმნის ნოყიერ ნიადაგს იმისათვის, რომ პოლიტიკურმა ნარატივებმა საზოგადოების სხვადასხვა ფენაში განსხვავებული ინტერპრეტაციები ჰპოვოს. წინამდებარე კვლევის ფარგლებში, ინტერესის საგანს წარმოადგენს ამ განსხვავებების სიღრმისეული შესწავლა სამი სპეციფიკური ასაკობრივი ჯგუფის: X თაობის (1965–1980), მილენიალებისა (1981–1996) და Z თაობის (1997–2012) მაგალითზე.

აღნიშნული თაობების სოციალიზაციის გარემო რადიკალურად განსხვავებულია, სწორედ ეს განსხვავებული გამოცდილებები განაპირობებს იმ ანალიტიკურ ინტერესს, თუ როგორ რეზონირებს შიშზე დაფუძნებული პოლიტიკური მესიჯები თითოეულ ამ ჯგუფში. აღნიშნულიდან გამომდინარე, ჩამოყალიბდა წინამდებარე ნაშრომის მთავარი **საკვლევი კითხვა**: რა გავლენას ახდენს შიშის პოლიტიკა კერძოდ კი, ომისა და სექსუალური უმცირესობების საკითხებით მანიპულირება X, Millennials და Z თაობების წარმომადგენელი ქართველების ხედვებზე საქართველოს სუვერენიტეტის შესახებ?

1.2 კვლევის მიზანი და ამოცანები:

კვლევის მიზანია გაანალიზდეს, როგორ აისახება პოლიტიკურ დისკურსში არსებული ომისა და სექსუალური უმცირესობების შესახებ ნარატივები პოპულარულ დისკურსში -

სხვადასხვა თაობის ქართველების ხედვებში და როგორ უკავშირებენ ისინი ამ ნარატივებს საქართველოს სუვერენიტეტს.

კვლევის ამოცანები:

1. გაანალიზდეს, თუ როგორ ახდენენ სხვადასხვა თაობის წარმომადგენლები ომის საფრთხის შესახებ არსებული ნარატივების ინტერპრეტაციას და რა მნიშვნელობას ანიჭებენ მათ საქართველოს სუვერენიტეტზე მსჯელობისას.
2. გაანალიზდეს, თუ როგორ ხდება სექსუალური უმცირესობების თემის კონცეპტუალიზაცია ეროვნული იდენტობისა და სუვერენიტეტის კონტექსტში სხვადასხვა თაობის წარმომადგენელთა ხედვებში.
3. გამოვლინდეს თაობათაშორისი მსგავსებები და განსხვავებები პოლიტიკური დისკურსების (ომისა და სექსუალური უმცირესობების ნარატივების) ასახვაში პოპულარულ, ყოველდღიურ ხედვებში.

1.3 სამიზნე ჯგუფი

მიზნობრივი შერჩევის პრინციპით შეირჩა სამი განსხვავებული თაობის წარმომადგენელი რესპონდენტები. ამგვარი სტრატეგიკაციის საფუძველს წარმოადგენს თითოეული ჯგუფის სპეციფიკური,

ისტორიულ-პოლიტიკური გამოცდილება. დისკურსის კრიტიკული ანალიზის, კერძოდ, თოინ ვან დიკის (Van Dijk, 2006) სოციო-კოგნიტური მიდგომის თანახმად, სოციალური ჯგუფები რეალობასა და პოლიტიკურ მესიჯებს ინტერპრეტირებენ გონებაში არსებული იმ „მენტალური მოდელების“ მეშვეობით, რომლებიც მათი სოციალიზაციის ეპოქაში ჩამოყალიბდა.

საქართველოს კონტექსტში თაობათაშორისი დისკურსული ვარიაციების არსებობას ადასტურებს ემპირიული კვლევებიც, მაგალითად „ვიზალიზერალიზაციის შემდგომი დისკურსები საქართველოს ევროპეიზაციის შესახებ“ (2021). აღნიშნულ კვლევაში სამიზნე

ჯგუფები იგივე პრინციპითა და ასაკობრივი ზღვარით იყო დიფერენცირებული, რამაც დაადასტურა, რომ სოციალიზაციის ისტორიული ფონი კერძოდ, საბჭოთა, ტრანზიციული თუ პოსტსაბჭოთა პერიოდები, განაპირობებს საგარეო-პოლიტიკური თუ ეროვნული ნარატივების ინტერპრეტაციას. შესაბამისად, აღნიშნულ პრაქტიკაზე დაყრდნობით, ჩემი კვლევის სამიზნე ჯგუფად შეირჩა სამი თაობის წარმომადგენლები, რომელთა შერჩევაც განაპირობა მათმა გამოცდილებამ, როგორც წარსულის, ისე ამჟამინდელმა:

- Generation X (1965–1980) - Generation X-ის წარმომადგენლები იცნობენ საბჭოთა და ადრეული პოსტსაბჭოთა გარემოს, სადაც დომინანტი უფრო ერთგვაროვანი პოლიტიკური დისკურსი იყო.
- Millennials (1981–1996) - Millennials-ის თაობა გაიზარდა ტრანზიციულ პერიოდში, როდესაც ერთმანეთს ეჯახებოდა ძველი და ახალი ნარატივები.
- Generation Z (1997-2012) - Generation Z სოციალიზებულია ციფრულ გარემოში, სადაც ინფორმაცია მრავალი წყაროს მეშვეობით ვრცელდება, ამ თაობას არ აქვს საბჭოთა პერიოდის გამოცდილება. ამ განსხვავებების გამო, მოსალოდნელია, რომ ისინი სხვადასხვაგვარად აღიქვამენ პოლიტიკურ ნარატივებს, რაც კვლევის ანალიტიკურ ინტერესს წარმოადგენს.

1.4 ჰიპოთეზები:

ჰიპოთეზა 1:

სექსუალური უმცირესობების თემის დაკავშირება ეროვნულ იდენტობასა და სუვერენიტეტთან უფრო მეტად არის გაზიარებული უფროს თაობებში (Gen X და ნაწილობრივ Millennials), ვიდრე Generation Z-ში. ეს მოლოდინი ეფუძნება იმ გარემოებას, რომ უფროსი თაობის სოციალიზაცია მოხდა საბჭოთა და ადრეულ პოსტსაბჭოთა გარემოში, სადაც ეროვნული სუვერენიტეტი მჭიდროდ არის დაკავშირებული კულტურულ ჰომოგენურობასთან. შესაბამისად, ისინი უფრო მიდრეკილნი არიან, ლიბერალური

უფლებრივი დღის წესრიგი აღიქვან, როგორც გარედან თავსმოხვეული „კულტურული იმპერიალიზმი“ (Edenborg, 2021). ამის საპირისპიროდ, Generation Z-ის ღირებულებითი სისტემა უფრო მეტად არის ინტეგრირებული გლობალურ ლიბერალურ დისკურსში, რაც მათ საშუალებას აძლევს, უმცირესობების საკითხები განიხილონ ინდივიდუალური თავისუფლების და არა სახელმწიფოებრივი საფრთხის კრილში (წულაძე, 2021).

ჰიპოთეზა 2: ომით დაშინების დისკურსი ყველაზე მეტად რეზონირებს Generation X-ში, ხოლო ყველაზე ნაკლებად მოქმედებს Generation Z-ზე. აღნიშნული ვარაუდი გამომდინარეობს თაობათაშორისი გამოცდილების სხვაობიდან: Generation X-ს აქვს 90-იანი წლებისა და 2008 წლის ომის უშუალო ტრავმული მეხსიერება და გამოცდილება, რაც მათ უფრო მოწყვლადს ხდის ეგზისტენციალური შიშის ნარატივების მიმართ. რუთ ვოდაკის თეორიის მიხედვით, შიშის პოლიტიკა ყველაზე ეფექტურია მაშინ, როცა ის ეყრდნობა კოლექტიურ ისტორიულ ტრავმებს (Wodak, 2021). Generation Z-ის შემთხვევაში კი, რომელსაც ეს გამოცდილება არ აქვს და ინფორმაციას სოციალური ქსელებიდან თუ ინტერნეტში არსებული წყაროებიდან იღებს, აღნიშნული ნარატივი უფრო ნაკლებად მოქმედებს. შესაბამისად, პოლიტიკურ დისკურსში ომის საფრთხის შესახებ არსებული ნარატივების გაჟღერება მათთვის უფრო მეტად პოლიტიკურ მანიპულაციად აღიქმება.

1.5 კვლევის მეთოდი

კვლევა თვისებრივია და ჩატარდება ფოკუსჯგუფის მეთოდით. ჩატარდა 6 ფოკუსჯგუფი, ორ-ორი ჯგუფი თითოეული თაობის წარმომადგენლებთან, სადაც მონაწილეობა მიიღო 7-8 რესპონდენტმა.

ფოკუსჯგუფისთვის წინასწარ შეიქმნა გზამკვლევი, სადაც წარმოდგენილი იყო პოლიტიკურ დისკურსში გაჟღერებული შესაბამისი ნარატივები, რომლებიც

რესპონდენტებს ბარათების სახით მიეწოდათ და შემდგომ მოხდა ამ ნარატივების გარჩევა. ამას გარდა რესპონდენტებს დაურიგდათ ბარათები, რომელზეც უნდა დაეწერათ გარკვეული ასოციაციები კვლევისთვის რელევანტური ცნებების რესპონდენტებისეული კონცეპტუალიზაციისთვის.

წინამდებარე ნაშრომიდან მიღებული შედეგების გასაანალიზებლად გამოყენებულია როგორც თემატური ანალიზის მეთოდი - ფუკოსჯგუფებიდან მიღებული მონაცემების შესაჯამებლად და კოდების მისანიჭებლად, ისე დისკურსის კრიტიკული ანალიზის მეთოდი. კონკრეტულად გამოყენებული მაქვს ორი მიდგომა: რუთ ვოდაკის დისკურსულ-ისტორიული მიდგომა და თოინ ვან დიკის სოციოპოლიტიკური დისკურსული ანალიზი. რუთ-ვოდაკის დისკურსულ-კრიტიკული ანალიზის მიდგომა დაგვეხმარება იმის ასახსნელად, თუ როგორ უკავშირდება თაობების დღევანდელი აღქმები მათ ისტორიულ წარსულს და ამ წარსულთან დაკავშირებულ კოლექტიურ მეხსიერებას. ეს მიდგომა დაგვეხმარება ავხსნათ, თუ როგორ რეზონირებს პოლიტიკურ დისკურსში გამოყენებული „საფრთხის ტოპოსის“ (ომითა და ლგბტ+ თემით დაშინება) თითოეულ ასაკობრივ ჯგუფში იმ წარსულის გამოცდილების ფონზე, რა დროშიც მათ მოუწიათ სოციალიზაცია. თოინ ვან დიკის სოციოპოლიტიკური მიდგომა კი უშუალოდ ადამიანის „მენტალური მოდელების“ შესწავლაში დაგვეხმარება. მისი მიდგომით ავხსნით, თუ როგორ ყოფენ თაობები სამყაროს „ჩვენ“ (შიდა ჯგუფი) და „ისინი“ (გარე ჯგუფი) კატეგორიებად. დიკი გვამღევეს კონკრეტულ ლინგვისტურ ინსტრუმენტებს, რათა ფოკუსჯგუფებში გამოვავლინოთ, თუ ზუსტად რა კოგნიტური და ენობრივი მანიპულაციებით ხდება ამ ნარატივების გადამუშავება.

1.6 კვლევის სამეცნიერო და პრაქტიკული მნიშვნელობა

ნაშრომი სამეცნიერო ლიტერატურას გაამდიდრებს იმის ჩვენებით, თუ როგორ აისახება პოლიტიკური დისკურსი სხვადასხვა ისტორიული გამოცდილების მქონე თაობების ყოველდღიურ, პოპულარულ ხედვებში. კვლევა წარმოაჩენს, თუ რა კონკრეტულ ენობრივ ხერხებსა და აღქმებს (მაგალითად, საფრთხის ტოპოსს, ვერბალურ უარყოფებს)

მიმართავენ კონკრეტული ასაკობრივი ჯგუფების წარმომადგენლები მათთვის მიწოდებული პოლიტიკური გზავნილების ინტერპრეტაციისას.

კვლევის შედეგად მიღებული ემპირიული მონაცემების ანალიზი და მიგნებები მნიშვნელოვან ინფორმაციას აწვდის პოლიტიკურ ანალიტიკოსებს შიშის პოლიტიკის მექანიზმის უკეთ გასააზრებლად. გარდა ამისა, ნაშრომში გამოკვეთილი თაობათაშორის გაუცხოების ფორმები და მილენიალების, როგორც მედიატორის როლი, შესაძლოა გამოიყენონ სამოქალაქო პროექტებში, რომლებიც მიზნად ისახავს საზოგადოებაში პოლარიზაციის შემცირებასა და დიალოგის ხელშეწყობას.

1.7 კვლევის შეზღუდვები

ომისა და სექსუალური უმცირესობების საკითხები ქართულ რეალობაში სენსიტიური და პოლარიზებულია. ამ გარემოებას ფოკუსჯგუფების მიმდინარეობისას შესაძლოა გამოიწვია სოციალური სასურველობის, მიკერძოების განცდა. ზოგიერთი რესპონდენტი ჯგუფური ზეწოლის ან უხერხულობის გამო შესაძლოა მორიდებოდა საკუთარი რადიკალური აზრის გამოხატვას. რისკების შესამცირებლად, მოდერატორის მიერ, მაქსიმალურად დაცული იყო ყველა ის ფიზიკური თუ ემოციური გარემოება, რაც ამ რისკებს შეამცირებდა.

ამასთანავე, კვლევა შეზღუდული იყო გეოგრაფიული არეალით. მიუხედავად იმისა, რომ ერთი ფოკუსჯგუფის ჩატარება რეგიონში მოხერხდა, ეს საკმარისი არ იყო კვლევის შედეგების რეგიონსა და თბილისში ჩატარებული ფოკუსჯგუფების შესადარებლად. შესაბამისად, მიღებული შედეგები ასახავს სპეციფიკურ ურბანულ კონტექსტს და არ იძლევა საქართველოს რეგიონებსა თუ სოფლის მოსახლეობაში არსებული ხედვების რეპრეზენტაციის საშუალებას. კვლევის შემდგომი განვითარებისთვის სასარგებლო იქნება გეოგრაფიული არეალის გაფართოვება. კერძოდ, იმის შედარებაზე, თუ როგორ მუშაობს ეს ნარატივები დიდ ქალაქებში და რეგიონებში/სოფლებში დასახლებულ სხვადასხვა თაობის

წარმომადგენლებში, რაც კვლევას კიდევ უფრო მაღალ სამეცნიერო სიზუსტეს შემატებს; ამასთანავე, საინტერესო იქნება პოლიტიკურ აქციებში აქტიურად მონაწილე რესპონდენტებისა და პოლიტიკურად პასიური პირების შედარება;

ბოლოს, კვლევას მნიშვნელოვან ემპირიულ მიგნებებს შესძენს, თვისებრივი ფოკუსჯგუფებიდან მიღებული მონაცემების პარალელურად, ფართომასშტაბიანი რაოდენობრივი გამოკითხვის ჩატარება, რომელიც საშუალებას მოგვცემს, თაობათაშორისი დისკურსული სხვაობების გენერალიზაცია მოვახდინოთ მთელი ქვეყნის მასშტაბით.

თავი 2: ლიტერატურის მიმოხილვა

წინამდებარე ნაშრომის უკეთ გასაგებად მნიშვნელოვანია მიმოვიხილო ის ლიტერატურა, რომელიც ნაშრომის მთავარ აზრს - შიშის პოლიტიკას ეხმიანება. პირველ რიგში, ნაშრომი ეყრდნობა რუთ ვოდაკის ნაშრომს „შიშის პოლიტიკა“, რომელიც საშუალებას იძლევა გაანალიზდეს, თუ როგორ ხდება საფრთხეების (ჩვენს შემთხვევაში, ომისა და სექსუალური უმცირესობების) თემის გამოყენება პოლიტიკურ დისკურსში, რათა მან გავლენა იქონიოს პოპულარულ დისკურსზე.

მეორე მნიშვნელოვანი ასპექტია სუვერენიტეტის კონცეპტუალიზაცია თანამედროვე პოპულისტურ რიტორიკაში. აქ ყურადღება გამახვილდება სუვერენიტეტის, როგორც სიმბოლური რესურსის გამოყენებაზე, რაზეც ემილ ედენბორგის ნაშრომს დავეყრდნობი. აღნიშნული ჩარჩო საშუალებას მომცემს, დავინახო კავშირი სუვერენიტეტის გაგებასა და ანტიგენდერულ მობილიზაციას თუ მშვიდობის ეგიდით წარმოებულ კამპანიებს შორის.

ნაშრომის თეორიულ ჩარჩოში ცენტრალურ ადგილს იკავებს კრიტიკული დისკურსის ანალიზის ორი წამყვანი მიდგომა. რუთ ვოდაკის დისკურსულ-ისტორიული მოდელის (DHA) გვერდით, რომელიც შიშის პოლიტიკისა და ისტორიული ტრავმების ინსტრუმენტალიზაციას სწავლობს, ნაშრომში ასევე წამყვანია თეონ ვან დიკის სოციო-კოგნიტური მიდგომა. ვან დიკის თეორია საშუალებას გვაძლევს დავინახოთ, როგორ ახდენს პოლიტიკურ დისკურსში არსებული იდეოლოგიური ნარატივები მანიპულირებას პოპულარულ დისკურსში.

ამგვარად, ამ ყველაფრის გაანალიზება საშუალებას მოგვცემს დავინახოთ, თუ როგორ გარდაიქმნება პოლიტიკური ნარატივები საზოგადოების სხვადასხვა ასაკობრივი ჯგუფის ყოველდღიურ პოლიტიკურ აღქმებად, ანუ როგორ აისახება პოლიტიკური დისკურსი პოპულარულ დისკურსში.

2.1 საფრთხის სცენარების კონსტრუირება პოლიტიკურ დისკურსში

რუთ ვოდაკი თავის ნაშრომში „შიშის პოლიტიკა“ განმარტავს, რომ შიში არა მხოლოდ ფსიქოლოგიური ასპექტია, არამედ იგი კავშირშია პოლიტიკასთან. შიში პოლიტიკური მობილიზაციის სტრატეგიულ ინსტრუმენტს წარმოადგენს. ავტორი განმარტავს, რომ პოპულისტური ძალები შიშის ინსტრუმენტალიზაციას ახდენენ, რაც იმას გულისხმობს, რომ საზოგადოებაში ვრცელდება რეალური თუ წარმოსახვითი შიშის გამომწვევი საფრთხის სცენარები, რომელიც პოლიტიკური ძალაუფლების მოსაპოვებლად ან გასამყარებლად გამოიყენება (გვ. 18-22). „საფრთხის სცენარების“ ცნებით პოპულისტური დისკურსი მუდმივად აწარმოებს გარკვეულ ნარატივებს, რის მიხედვითაც ერს მუდმივად საფრთხე ემუქრება და დაცვას საჭიროებს. ეს სცენარები კი რაციონალური, ლოგიკური მსჯელობის ემოციური შფოთვით ჩანაცვლებას ისახავს მიზნად. როდესაც მოსახლეობა გარკვეული სახის საფრთხეს გრძნობს, მაგალითად, ომის დაწყების თუ იდენტობის დაკარგვის საფრთხეს, ის უფრო მეტადაა მიდრეკილი, რომ დაეყრდნოს ავტორიტეტულ მხსნელს, რომელიც უსაფრთხოების გარანტიას მისცემს (იქვე, გვ. 62-65). აქვე, მნიშვნელოვანია იმაზე ფოკუსირება, თუ რას გულისხმობს რუთ ვოდაკი პოპულიზმში. მისი კონცეპტუალიზაციით, პოპულიზმი არ არის მხოლოდ იდეოლოგია, იგი რიტორიკული სტილია, რომელიც საზოგადოების მკაფიო პოლარიზაციას ეყრდნობა (იქვე, გვ. 34). პოპულისტური დისკურსის ფარგლებში გამოირიცხება ნებისმიერი განსხვავებული აზრი, რომელიც უცხო ძალების ინტერესად არის წარმოჩენილი (იქვე, გვ. 12). ეს ხედვა თვალსაჩინოდ რეზონირებს ჩემს კვლევასთან, რადგან ამ შემთხვევაშიც ფოკუსია იმაზე, რომ პოპულისტური ნარატივები ცდილობენ დაამკვიდრონ აზრი, რომ არსებობს ერთი სწორი ხედვა სუვერენიტეტსა და მშვიდობაზე, ხოლო ნებისმიერი ალტერნატიული პოზიცია აღქმულია, როგორც საფრთხე სახელმწიფოს სუვერენიტეტისთვის.

კვლევაში ომით დაშინების საფრთხის შესახებ ნარატივიც შეიძლება განხილულ იქნას, როგორც ვოდაკის ე.წ საფრთხის სცენარის კლასიკური გამოვლინება. პოლიტიკოსების მიერ რუსეთ-უკრაინის მიმდინარე ომის ინსტრუმენტალიზაცია მიზნად ისახავს შიშის

დათესვას, სადაც მშვიდობის შენარჩუნება ხალხის არჩევანზეა დამოკიდებული, კერძოდ იმაზე, თუ რა პოლიტიკურ არჩევანს გააკეთებენ ისინი. ეს სტრატეგია განსაკუთრებით თვალსაჩინო იყო 2024 წლის წინასაარჩევნო კამპანიის ფარგლებში.

... ეს არის რეფერენდუმი, სადაც წყდება ამ ქვეყნის მომავლის საკითხი, გვინდა ომი ქვეყანაში თუ გვინდა მშვიდობა. შესაბამისად, საზოგადოებამ უნდა მიიღოს სწორი გადაწყვეტილება, რა გვინდა – მშვიდობა და სიმშვიდის შენარჩუნება, ქვეყნის ეკონომიკური განვითარება თუ იგივე მდგომარეობა, რაც უკრაინაშია (პირველი არხი, 26.08.2024).

ესაა თვალსაჩინო მაგალითი იმის, თუ როგორ გამოიყენება ვოდაკის მიერ ნახსენები საფრთხის სცენარები საზოგადოებაში, რომელიც ქვეყნის ამომრჩევლისკენაა მიმართული.

რუთ ვოდაკი თავის წიგნში აღწერს შიშის პოლიტიკის ერთ-ერთ ყველაზე მძლავრ და სტრატეგიულ მექანიზმს – მხსნელის ტოპოსის (Topos of Saviour) შერწყმას ისტორიის ტოპოსთან (Topos of History) (Wodak, 2021, 184). ეს იმას ნიშნავს, რომ როდესაც ქვეყანა რაიმე სახის ეგზისტენციალური საფრთხის წინაშე დგას და ეს საფრთხე წარსულშიც მომხდარა, აწმყოში საზოგადოება უნდა ენდოს იმ ერთადერთ ძალას (ამ შემთხვევაში, მმართველ პარტიას), რომელიც შეძლებს და ამ გამოცდილებას დაძლევს. წინამდებარე კვლევის მიხედვით, ეს საფრთხე საქართველოს მაგალითზე შემდგენიარად შეგვიძლია აღვწეროთ: ჩვენი ქვეყნის წარსული გამოცდილება ისევ განმეორების საფრთხის წინაშეა საზღვართან მიმდინარე ომის (რუსეთ-უკრაინის ომის) გამო. ვოდაკის მიხედვით, ამ დროს საზოგადოება მხოლოდ დაშინებულ მდგომარეობაში კი არ რჩება, არამედ მას ევლინება მხსნელი, რომელიც დაეხმარება და გადააარჩენს (იქვე).

ამგვარი სტრატეგიული ნარატივების კონსტრუირება კულისებში ხდება, რასაც ვოდაკი „საჯარო სცენას კულისებს მიღმა“ (frontstage in the backstage) უწოდებს (2021, გვ. 182). პოლიტიკური ელიტები წინასწარ გეგმავენ რიტორიკულ სვლებს, რათა შემდგომში საჯარო სივრცეში ეს გზავნილები მოსახლეობის პერსონალურ შიშებად და პოზიციებად გადაიქცეს.

2.2 საზოგადოების დაყოფა „ჩვენ“ და „ისინი“ ჯგუფებად

„ყველა მემარჯვენე პოპულისტური პარტია ახდენს რომელიმე უმცირესობის ინსტრუმენტალიზაციას „განტევების ვაცად“, რომელიც შემდგომ წარმოდგენილია როგორც საფრთხე „ჩვენთვის“, „ჩვენი“ ერისთვის: ეს არის შიშის პოლიტიკა“ (Wodak, 2021, გვ. 2). აღნიშნული თეორიული დაშვება საშუალებას გვაძლევს განვიხილოთ, თუ როგორ ხდება საქართველოში ომისა და სექსუალური უმცირესობების ნარატივების გამოყენება საზოგადოებრივი შფოთვის დასათესად. როგორ აღიქმებიან სექსუალური უმცირესობის ადამიანები „სხვებად“, რომლებიც საფრთხეს უქმნიან საქართველოს სუვერენიტეტს.

ვოდაკის თეორიის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ასპექტი, რომელიც არსებულ კვლევას ეხმანება, არის საზოგადოების ფუნდამენტური დაყოფა „ჩვენ“ და „ისინი“ ჯგუფებად. პოპულისტურ რიტორიკაში მკაფიო საზღვარია გავლებული იდეალურ „ჩვენსა“ და საფრთხის შემცველ „სხვებს“ შორის (იქვე, 34-40). ჩვენ ყოველთვის წარმოჩენილია, როგორც ტრადიციული ღირებულებების მატარებელი ჯგუფი, რომელსაც შესაძლოა სხვებისგან დაემუქროს საფრთხე. სხვები კი, ვოდაკის მიხედვით, კონტექსტის შესაბამისად შეიძლება განსხვავდებოდეს. ისინი შეიძლება იყვნენ ეთნიკური თუ სექსუალური უმცირესობები, ასევე ლიბერალური ელიტები თუ საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლები. აქ მთავარი ისაა, რომ ისინი წარმოჩენილნი იყვნენ, როგორც ე.წ გარე აგენტები, რომლებიც ეროვნულ ღირებულებებს და სახელმწიფოს სუვერენიტეტს შეუქმნიან საფრთხეს (იქვე, 45-52). სწორედ აქ ხდება კვლევის ერთ-ერთი მთავარი სამიზნე „სხვების“ - სექსუალური უმცირესობების - დაკავშირება სახელმწიფოს სუვერენიტეტთან და უსაფრთხოებასთან. ამ შემთხვევაშიც, ლგბტქ+ თემი წარმოჩენილია არა როგორც მშვიდობიანი მოქალაქეები, არამედ როგორც გარე გავლენის აგენტები, რომელიც საფრთხეს უქმნის ქვეყნის ღირებულებებს. აქედან გამომდინარე, პოლიტიკური ძალები იმ ჯგუფების სტიგმატიზაციას ახდენენ, რომლებიც არ ჯდებათ მათ მიერ კონსტრუირებულ „ჩვენში“.

საზოგადოების პოლარიზაციისა და „ჩვენ“ და „ისინი“ ოპოზიციის კონსტრუირების მექანიზმები სიღრმისეულად არის ახსნილი ვან დიკის სოციოკოგნიტურ მიდგომაში,

კერძოდ, მის მიერ შემუშავებულ „იდეოლოგიურ დისკურსში“. ვან დიკის (Van Dijk, 2006) მიხედვით, ნებისმიერი მანიპულაციური თუ იდეოლოგიური დისკურსი შემდეგი ფუნდამენტური სტრატეგიებით იმართება: ხდება შიდა ჯგუფის („ჩვენ“) პოზიტიური ქმედებების ხაზგასმა, გარე ჯგუფის („ისინი/სხვები“) ნეგატიური ასპექტების მაქსიმალური აქცენტირება (იქვე, გვ. 359–363). წინამდებარე კვლევის ჭრილში, აღნიშნული სტრატეგია ნათლად განმარტავს პოპულისტური ელიტების რიტორიკას, სადაც ტრადიციული საზოგადოება წარმოჩენილია, როგორც ექსკლუზიურად პოზიტიური, მზრუნველი და მშვიდობისმყოფელი სუბიექტი („ჩვენ“), ხოლო სექსუალური უმცირესობები მარკირებულები არიან, როგორც საფრთხის შემცველი, „სხვები“ („ისინი“).

უნდა აღინიშნოს, რომ დიკისეული სოციოკოგნიტური ჩარჩო მიუთითებს, რომ იდეოლოგიური პოლარიზაცია და „ჩვენ“ და „ისინი“ პოზიციის კონსტრუირება მხოლოდ მაკრო დონეზე კი არა, არამედ მიკრო-ლინგვისტურ დონეზეც ვლინდება. იდეოლოგიური დისკურსის მართვისთვის, აქტორები ხშირად გარკვეულ მანიპულაციებს იყენებენ ლექსიკის დონეზე, რაც კონკრეტული ცნებებისთვის, მაგალითად, „დასავლეთი“ ან „ლიბერალური“, მიკერძოებული, სპეციფიკური იდეოლოგიური საზრისის მინიჭებას და მათ სტიგმატიზაციას გულისხმობს (წულაძე, 2020, გვ. 284).

2.3 ისტორიული მემკვიდრეობის მნიშვნელობა

ქვეყნის ისტორიული მემკვიდრეობა თუ წარსული გამოცდილება სხვადასხვა თაობის წარმომადგენლებზე განსხვავებულ გავლენას ახდენს. ვოდაკის მიხედვით, ხაზი ესმევა ფაქტს, რომ შიშის პოლიტიკა ყველაზე ეფექტური მაშინ არის, როდესაც ის საზოგადოების ისტორიულ ტრავმებსა და კოლექტიურ მეხსიერებას ეხება (გვ. 165–170). ხშირად, პოპულისტური აქტორები მიზანმიმართულად ცდილობენ ხოლმე ძველი, მიძინებული შიშების რეაქტუალიზაციას. მაგალითად, ომის საფრთხის კონტექსტში, პოლიტიკური ელიტები ხელოვნურად აცოცხლებენ ისტორიულ ტრაგიკულ მოვლენებს განცხადებებითა

თუ ვიზუალიზაციით. ეს სტრატეგია საზოგადოებაში აჩენს განცდას, რომ წარსულის ტრაგედია შეიძლება ნებისმიერ წამს განმეორდეს, რაც, თავის მხრივ, ამომრჩეველს აიძულებს, უარი თქვას კრიტიკულ პოზიციაზე და უსაფრთხოების გარანტად არსებული ძალაუფლება აირჩიოს (იქვე, გვ. 175–180).

იმის გასაგებად, თუ რატომ მუშაობს ეს მანიპულაცია სხვადასხვა ასაკობრივ ჯგუფში განსხვავებულად, ვან დიკის სოციოკოგნიტური მიდგომის განხილვაა საჭირო. ვან დიკის (Van Dijk, 2006) მიხედვით, დისკურსული მანიპულაცია პირდაპირ გავლენას ახდენს ადამიანის მეტალურ მოდელებზე. ვინაიდან კვლევაში მონაწილე სამივე თაობას განსხვავებული სოციალური გამოცდილება და ისტორიული მეხსიერება აქვთ, მათი მეტალური ჩარჩოებიც განსხვავებულია. კვლევის ფარგლებში, ფოკუსჯგუფებიდან მიღებული მონაცემების ანალიზი აჩვენებს, თუ როგორ ახდენს სხვადასხვა თაობის წარმომადგენელი აღნიშნული მესიჯების მიღებას. კვლევა დაადგენს, თუ როგორ აღიქვამენ რესპონდენტები ამ ნარატივებს: როგორც რეალურ, ეგზისტენციალურ გაფრთხილებას თუ როგორც წინასაარჩევნო პოპულისტურ მანიპულაციას.

2.4 გენდერული ღირებულებები

რუთ ვოდაკი ნაშრომში განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს გენდერული საკითხების ინსტრუმენტალიზაციას ულტრამემარჯვენე პოპულისტურ დისკურსში. ავტორი ამტკიცებს, რომ სუვერენიტეტის დაცვის ნარატივი ხშირად გადაჯაჭვულია ე.წ. „ბიოპოლიტიკასთან“, სადაც სახელმწიფოს გადარჩენა გაიგივებულია ტრადიციული ოჯახური სტრუქტურებისა და გენდერული როლების შენარჩუნებასთან (2021, გვ. 195). ვოდაკის მიხედვით, პოპულისტური ძალები პატრიარქალური სუვერენიტეტის რეპროდუცირებას ახდენენ, რომლის მიხედვითაც, ერს დაცვა სჭირდება უცხო გავლენებისგან. სექსუალური უმცირესობების უფლებები და ლიბერალური გენდერული ნორმებიც სწორედ ასეთ „უცხოებად“ არის წარმოჩენილი. ავტორი აღნიშნავს, რომ

ანტიგენდერული მობილიზაცია არ არის მხოლოდ სოციალური კონსერვატიზმის გამოვლინება. ეს არის გეოპოლიტიკური განაცხადი, სადაც ტრადიციული ფასეულობების დაცვა და დასავლური კულტურული ღირებულებების ათვისება ერთმანეთთან წინააღმდეგობაშია (იქვე, 198-202). პოპულისტურ რიტორიკაში ლგბტქ+ თემის მარკირება ისე ხდება, თითქოს ის ერის მორალური საფუძვლების მოშლას უწყობს ხელს, რის ფონზეც გამოიყენება ე.წ დაცვის მექანიზმები - „დაცვის დისკურსი“, რომლის წყალობითაც მმართველები გვევლიანებიან არა როგორც მჩაგვრელები, არამედ როგორც ქვეყნის დამცველები, რომლებიც ოჯახს და ბავშვებს იცავენ (იქვე, 212-215).

ეს სტრატეგია მათ საშუალებას აძლევს, შიშის პოლიტიკა შეფუთონ მზრუნველობით და სუვერენიტეტის დაკარგვის შიში დაუკავშირონ ყოველდღიურ, უმნიშვნელოვანეს სფეროს - ოჯახს. ეს ყოველივე პირდაპირ ხსნის ქართულ პოლიტიკურ დისკურსში არსებულ ნარატივებს, სადაც ოჯახური ღირებულებების დაცვა სახელმწიფო სუვერენიტეტის შენარჩუნების ტოლფას მოვლენად არის წარმოჩენილი. საქართველოს მაგალითზე შეგვიძლია გავიხსენოთ 2013 წლის 17 მაისის შემთხვევა. 17 მაისი ჰომოფობიასთან და ტრანსფობიასთან ბრძოლის საერთაშორისო დღე, რომელიც 2013 წელს ძალადობრივი გზით იქნა დარბეული, 2014 წელს კათოლიკოს პატრიარქმა ოჯახის სიწმინდის დღედ გამოაცხადა (Formulanews, 2023).

იდეოლოგიური დისკურსის ფარგლებში საფრთხეების ლეგიტიმაციისთვის აქტიურად გამოიყენება არგუმენტაციისა და ლოგიკური თანმიმდევრობის მოდიფიცირება. ვან დიკის მიხედვით, ესაა სპეციფიკური დისკურსული სტრატეგია, როდესაც რიტორიკაში ხელოვნურად მყარდება მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი ორ სრულიად დამოუკიდებელ მოვლენას შორის. მაგალითად, კონკრეტული ჯგუფის უფლებრივ აქტივიზმსა და ერის ფიზიკურ თუ დემოგრაფიულ გადაშენებას შორის (წულაძე, 2020, გვ. 283). ამგვარი ნარატივების კვლევისას, რუთ ვოდაკის მეთოდოლოგიაში ცენტრალურ ადგილს იკავებს ინტერტექსტურობისა და რეკონტექსტუალიზაციის პრინციპები. ინტერტექსტუალობა გულისხმობს იმის ანალიზს, თუ როგორ უკავშირდება მიმდინარე ტექსტები სხვა დროსა და სივრცეში არსებულ დისკურსებს. მაგალითად, კავშირის დადგენა ადგილობრივ

ანტიგენდერულ კამპანიასა და სხვა ქვეყნების ავტორიტარულ პოლიტიკას შორის. ხოლო რეკონტექსტუალიზაციის გზით ხდება არგუმენტების ახალ პოლიტიკურ კონტექსტში გადატანა და მათი ადაპტაცია (წულაძე, 2020, გვ. 279). ეს თეორიული მიდგომები გვეხმარება, ერთი მხრივ, დავინახოთ, როგორ უკავშირებენ პოლიტიკოსები ხელოვნურად ლგბტქ+ აქტივიზმს დემოგრაფიულ კრიზისს, რაც ერის გადაშენების შიშს გულისხმობს; ხოლო, მეორე მხრივ, ვაჩვენოთ, როგორ პოულობს ახალგაზრდა თაობა პარალელებს საქართველოში არსებულ ანტიგენდერულ კამპანიასა და რუსულ ავტორიტარულ პოლიტიკას შორის.

2.5 სუვერენიტეტი, როგორც სიმბოლური რესურსი

თანამედროვე პოლიტიკაში სუვერენიტეტის გაგება მის ტრადიციულ ჩარჩოებს საკმაოდ სცილდება. წარმოდგენილ კვლევას მნიშვნელოვნად ეხმიანება ემილ ედენბორგის ნააზრევო, რომელიც რუსეთის მაგალითზე ხსნის, თუ როგორ აქცია მმართველმა პარტიამ ქვეყნის ფასეულებები თუ ღირებულებები გავლენის მოპოვების იარაღად. ემილ ედენბორგის (2021) მიხედვით, თანამედროვე პოპულისტურ დისკურსში სახელმწიფო სუვერენიტეტი გვევლინება, როგორც მძლავრი „სიმბოლური რესურსი“. ამით იგი აღნიშნავს, რომ სუვერენიტეტის, როგორც სიმბოლური რესურსის, ეფექტურობა იმაში მდგომარეობს, რომ სოციალური დღის წესრიგის, ადამიანების შხედულებებისა თუ მოქმედებების რადიკალური ცვლილება გამოიწვიოს. სწორედ სიმბოლური სუვერენიტეტის წყალობით, მმართველი პოლიტიკოსები სუვერენიტეტს წარმოაჩენენ, როგორც ქვეყნისთვის მუდმივი საფრთხის ქვეშ მყოფ ღირებულებას, რომელიც გარე ძალების მხრიდან მუდმივად განიცდის საფრთხეს და დაცვას საჭიროებს (2021, 176).

ედენბორგის მიხედვით, არსებობს გარკვეული იდეები თუ მოქმედებები, რომლებსაც ელიტები ისე წარმოაჩენენ, თითქოს ეს ყველაფერი საფრთხეს უქმნის ქვეყნის ღირებულებებს, შესაბამისად, ნებისმიერი სოციალური თუ პოლიტიკური მოთხოვნა,

რომელიც მმართველი პარტიების „ჩარჩოში“ არ ჯდება, ავტომატურად წარმოადგენს სახელმწიფოს სუვერენიტეტის წინააღმდეგ მიმართულ ქმედებას. ეს კი საზოგადოებაში თესავს შიშს და ამ გზით ხალხის გადაწყვეტილებებზეც მოქმედებს. აქედან გამომდინარე, სუვერენიტეტი ხდება ქვეყნის უმნიშვნელოვანესი სიმბოლური ღირებულება, რომელსაც მმართველები საზოგადოებრივი სენტიმენტების მანიპულაციისთვის იყენებენ.

2.6 ანტიგენდერული პოლიტიკა და „დისკურსული კოალიციები“

სუვერენიტეტის, როგორც სიმბოლური რესურსის, ინსტრუმენტალიზაციისთვის ყველაზე თვალსაჩინო მაგალითი, ედენბორგის მიხედვით, ანტიგენდერული მობილიზაციაა. ავტორის თქმით, სექსუალური უმცირესობის წინააღმდეგ მიმართული ქმედებები თუ კამპანიები მხოლოდ კულტურული სახის რეაქციები არ არის. ეს უფრო მეტია - ესაა დაგეგმილი ორგანიზირებული სტრატეგია, რომელსაც ავტორი „დისკურსული კოალიციების“ მოდელს უკავშირებს. დისკურსული კოალიციების კონცეპტუალიზაციას ედენბორგი შემდეგნაირად გვთავაზობს: ესაა სახელმწიფო აქტორთა თუ მედიების ერთობა(ან ნებისმიერი მსგავსი აქტორების ერთობა), რომლებიც მსგავს „სიუჟეტურ ხაზებს“ იზიარებან. სიუჟეტური ხაზები გულისხმობს, რომ რაიმე სახის რთული სოციალური პრობლემა ყველასთვის გასაგები ენით აიხსენება, რაც ემოციებით და საერთო ღირებულებებითაა დატვირთული (იქვე, 175-176). სწორედ ეს თესავს საზოგადოებაში სტერეოტიპებს - ვინაა კეთილი და ვინ ბოროტი, ვინ ვნებს ქვეყნის ინტერესებს და ვინ, პირიქით, იცავს მას. სწორედ ქვეყანაში გავრცელებული ღირებულებების და ისტორიის ფონზე იქმნება ეს ერთგვარი „იარლიყები“, რომლებიც არათუ საშუალებას გვაძლევს, მოვლენას საღი გონებით შევხედოთ, არამედ პირველ პლანზე ემოციები ამოაქვს, რაც დიდად მოქმედებს ადამიანის ცნობიერებაზე.

ედენბორგის მიერ გაანალიზებული ორივე სიუჟეტური ხაზი ეხმიანება ჩემს კვლევას. ერთი, ესაა ტრადიციული ღირებულებების დაცვა გარე ჩარევებისგან, კონკრეტულად

დასავლური, ლიბერალური შეხედულებებისგან, რომლებიც ეროვნულ იდენტობას უქმნის საფრთხეს (იქვე, გვ. 177). ედენბორგის მიხედვით, სახელმწიფოს, რომელიც ქვეყნის ეროვნულ, „მორალურ“ საღვრებს ვერ დაიცავს, ყოველთვის დაემუქრება საფრთხე გარე ძალებისგან. ხოლო მეორე, ესაა ბავშვების დაცვა მავნე ინფორმაციებისგან, რომლის მიხედვითაც, გარკვეული იდეები წარმოადგენს პროპაგანდას და სახელმწიფოს ვალია, დაიცვას ისინი ამ ზემოქმედებისგან. ედენბორგი ამ ფენომენს „ბავშვობის სეკურიტიზაციას“ უწოდებს (იქვე, 179). ესაა კიდევ ერთი ემოციური იარაღი, რომელიც პირდაპირ ახდენს გავლენას საზოგადოებაზე, განსაკუთრებით მშობლებზე.

ედენბორგის მიხედვით, ადამიანები, რომლებიც არ მიყვებიან იმ ღირებულებებს, რომლებიც სუვერენიტეტის დაცვისთვისაა საჭირო, ქვეყნისთვის საფრთხეს წარმოადგენენ. წინამდებარე კვლევის ფარგლებში, ეს თეორიული მოდელი გამოიყენება იმის ასახსნელად, თუ როგორ ხდება ქართულ პოლიტიკურ სივრცეში სექსუალური უმცირესობების რეპრეზენტაცია „გარე საფრთხედ“. შესაბამისად, ლგბტქ+ თემის წევრები ერთდროულად თავსდებიან როგორც რუთ ვოდაკის მიერ აღწერილ ნეგატიურ კატეგორიაში - „ისინი“, ისე ედენბორგის ანტიგენდერული სიუჟეტური ხაზების ცენტრში. განსაკუთრებით საფრთხის შემცველები ქვეყნის ტრადიციული ღირებულებებისთვის და აქედან გამომდინარე, ბავშვების ცნობიერებისთვის. ედენბორგის კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი კონცეფციაა „სუვერენული სივრცე“. სახელმწიფო ხმამაღლა და საჯაროდ სექსუალურ უმცირესობებთან დაპირისპირებით და უარყოფით თავს წარმოაჩენს, როგორც კაცობრიობის ბუნებრივი წესრიგის დამცველად, რომელიც ლიბერალური დასავლეთის მავნე გავლენის შედეგია. აქედან გამომდინარე, იქმნება „სუვერენული სივრცე“, რომლის მიხედვითაც, ტრადიციული ოჯახური მოდელის შენარჩუნება პირდაპირ კავშირშია სახელმწიფოს ეროვნულ უსაფრთხოებასთან (იქვე, გვ. 176-177). ზემოაღნიშნული მაგალითი ოჯახის სიწმინდის დღესთან დაკავშირებით ასევე ადასტურებს ამ მოსაზრებას, რადგან სექსუალური უმცირესობების დაცვის დღის ოჯახის სიწმინდის დღედ გამოცხადება, პირდაპირი საჯარო და ხმამაღალი დაპირისპირებაა, რომელიც ხაზს უსვამს, რომ ოჯახის კონცეფცია იმ სახით, როგორც დომინანტური ხედვა გვთავაზობს, წმინდაა და მისგან გადახვევა არ შეიძლება.

თავი 3: კვლევის შედეგები

ომით დაშინების ნარატივების თაობათაშორისი აღქმა

3.1 საფრთხის ტოპოსის როლი და შიშის ლეგიტიმაცია უფროს თაობაში

მმართველი პარტია დღესდღეობით და წინასაარჩევნოდ აქტიურად იყენებდა რუთ ვოდაკის მიერ განმარტებულ ე.წ საფრთხის ტოპოსს და ის მნიშვნელოვან თანხვედრაში მოდიოდა „ისტორიის ტოპოსთან“, ანუ მოქმედებდა საზოგადოებაზე წარსული გამოცდილებისა თუ ტრავმების საშუალებით. ნაშრომში წარმოდგენილია რამდენიმე პოლიტიკური ნარატივი, რომლის გაანალიზებაც მოახდინეს ფოკუსჯგუფის მონაწილეებმა.

არ ვიცი, ეს გზავნილი საზოგადოების წინაშეც არის ალბათ – ჩვენ შეგვიძლია, ჩავატაროთ გამოკითხვა, პლემბისციტი, ხალხს უნდა თუ არა, რომ საქართველოში გაიხსნას მეორე ფრონტი. რასაც იტყვის ხალხი, იმას შეიძლება გავყვეთ, ვნახოთ. ხალხმა მიიღოს ამასთან დაკავშირებით გადაწყვეტილება, ეთანხმება უკრაინის ხელისუფლების მაღალჩინოსნებს, თუ ეთანხმება ჩვენს პოზიციას მეორე ფრონტის არგახსნასთან დაკავშირებით (პირველი არხი, 13.09.2022).

კვლევაში წარმოდგენილი რესპონდენტებიდან, ყველაზე უფროს თაობაში (თაობა X) ეს დისკურსი ყველაზე მეტად რეზონირებს და წარსულის გამოცდილებას ახსენებს. ისტორიის ტოპოსი მათ ნარატივებში მკვეთრად აქტიურებს წარსულის ტრავმებს, შესაბამისად, სახელისუფლებო დისკურსსაც მეტად ობიექტურად აღიქვამენ. ეს კი, თავის მხრივ, ბიძგს აძლევს, ეძიონ ძალა და ამ ძალის მქონე აქტორი, რომელიც ამ წარსულის გამოცდილებისგან თავის არიდებაში დაეხმარებათ. „გვაფრთხილებს ამით მთავრობა, რომ რუსეთთან ომი არ მოგვივიდეს. რუსეთი რომ შემოვიდეს, რა გვაქვს ჩვენ, რით დავიცავთ თავს?“ (თაობა X, მამრ. 46-61). მათთვის ხელისუფლება ეგზისტენციალური საფრთხიდან თავის არიდების საშუალებაა. „ჩემი აზრით, აუცილებელიც არის ხან, რომ ადამიანს შეახსენო ის ისტორია,

რაც გამოიარა, აბა უნდა დავივიწყოთ ჩვენი ისტორია?“ (თაობა X, მამრ. 46-61). ეს ნარატივი საინტერესოდ შეგვიძლია ავხსნათ რუთ ვოდაკის მიერ აღწერილი „ისტორიის, როგორც მასწავლებლის“ კონტექსტში (Wodak, 2021, 55). ამ შემთხვევაში ჩანს, რომ რესპონდენტი წარსული ტრავმული გამოცდილების რეაქტივაციას აუცილებლობად მიიჩნევს. წარსული მიიჩნეულია მთავარ მასწავლებლად; შესაბამისად, წარსულის მტკივნეული გამოცდილების არიდება იმპერატივად იქცევა. ლინგვისტური თვალსაზრისით, სიტყვა „გამოიარა“ მიუთითებს კოლექტიურ ტრავმაზე, რომელსაც პოლიტიკური ელიტები კულისებიდან მართავენ და წინასაარჩევნო სივრცეში მისი რეკონტექსტუალიზაციით ახდენენ საზოგადოებრივი ემოციების, კერძოდ კი, შიშისა და დაუცველობის განცდის აქტიურ მობილიზებას (წულაძე, 2020, გვ. 279). ამ ნარატივის ახსნა საინტერესოა ვოდაკის მიერ წარმოჩენილ „საჯარო სცენა კულისებს მიღმა“ კონტექსტში. ავტორი განმარტავს, როგორ ახდენენ პოლიტიკოსები კულისებში მომზადებული სტრატეგიების გამოყენებას უკვე სცენაზე, ანუ ადამიანების ყოველდღიურობაში ჩაქსოვას (იქვე, გვ. 182).

ფოკუსჯგუფიდან მოპოვებული მასალა აჩვენებს, რომ აღნიშნული სტრატეგია ეფექტური აღმოჩნდა კვლევაში მონაწილე უფროსი თაობის წარმომადგენლებში, რადგან რესპონდენტები ოფიციალურ პოლიტიკურ რიტორიკას საკუთარ, პერსონალურ პოზიციად წარმოაჩენდნენ. ეს კონკრეტული პოლიტიკური სტრატეგია იმდენად წარმატებით არის განხორციელებული, რომ რესპონდენტი მას აღიქვამს საკუთარ პოზიციად - სინამდვილეში კი ის კარგად დაგეგმილი (კულისებს მიღმა) სტრატეგიაა, რომელიც შიშს თესავს საზოგადოებაში და წარმატებით მოქმედებს ადამიანის ცნობიერებაზე. ჩანს, რომ წარსული ტრავმების გააქტიურება ხელს უწყობს არსებული საგარეო საფრთხის ფონზე მმართველი პარტიის, როგორც მშვიდობისა და სტაბილურობის მთავარი გარანტის, პოზიციების გამყარებასა და ლეგიტიმაციას.

უნდა აღინიშნოს, რომ ამავე რესპონდენტების ნარატივებში, საფრთხის აღქმა მხოლოდ სამხედრო განზომილებით არ შემოიფარგლება. უფროსი თაობის წარმომადგენლებთან ის მჭიდროდ უკავშირდება ქვეყნის ეკონომიკური და პოლიტიკური სუვერენიტეტის დაცვის საკითხს, კერძოდ, საერთაშორისო, საგარეო ძალების ფონზე.

ამასთან ასოცირდება რომ თავზე არავინ დაგაჯდეს და შენ შენით მიიღო გადაწყვეტილებები და თუნდაც ეს ვაჭრობაა, თუ რაც არის, არ გაგიხდეს რაღაც პოლიტიკური ვაჭრობის და გავლენის ინსტრუმენტი და საიდანღაც პური რომ შემოდის და საიდანღაც გზავნილები, ეს რომ არ გვექცეს მერე რაღაც ვალდებულებად, რომ იმის მიღებული გადაწყვეტილებების მიხედვით იმოქმედო(თაობა X, მამრ. 46-61).

სავაჭრო ურთიერთობებისა და საბაზისო საჭიროებების კონტექსტში საგარეო გავლენებზე საუბარი მიუთითებს რესპონდენტის მიერ ქვეყნის მოწყვლადობის რაციონალურ გააზრებაზე, რაც წარსული სოციოეკონომიკური კრიზისების გამოცდილებიდან მომდინარეობს. რესპონდენტის დისკურსში მმართველი გუნდის გზავნილები ლეგიტიმურ ასახვას ჰპოვებს, რადგან ისინი საზოგადოებაში არსებულ ობიექტურ მოლოდინებს პასუხობენ, კერძოდ, იმის თაობაზე, რომ ქვეყანა სხვა ქვეყანამ არ უნდა მართოს და გავლენის ქვეშ არ უნდა მოვექცეთ, რაც ჩვენი ქვეყნის სუვერენიტეტს დაასუსტებს.

3.2 მანიპულაციის დეკონსტრუქცია და წინააღმდეგობა ახალგაზრდა თაობებში

უფროსი თაობისგან განსხვავებით, რომელთა პრიორიტეტიც ისტორიულ გამოცდილებაზე დაყრდნობით უსაფრთხოების უზრუნველყოფაა, კვლევაში მონაწილე ახალგაზრდა თაობების (მილენიალები და Z თაობა) დისკურსში სხვა სოციოპოლიტიკური აქცენტები იკვეთება. ფოკუსჯგუფების მონაცემები აჩვენებს, რომ ახალგაზრდა რესპონდენტები შემოთავაზებული ნარატივების ალტერნატიულ ინტერპრეტაციას ახდენენ და ცდილობენ დისკურსში არსებული გარკვეული ფარული თუ ნაგულისხმევი სტრატეგიების იდენტიფიცირებას (წულაძე, 2020, გვ. 283). აღნიშნული მიდგომა ვლინდება მილენიალების ჯგუფში, სადაც ოფიციალური რიტორიკა წინასაარჩევნო კონტექსტშია გაანალიზებული: „ჩემი აზრით, ეს სიტყვები არის საკუთარი მოსახლეობის დაშინება.

სახელმწიფო პირდაპირ მიმართავს საზოგადოებას, რომ თუ შენ მე ამირჩევ, დაიწყება ომი. ეს არის პირდაპირი მანიპულაცია. დაშინებაა” (მილენიალები, მდედრ. 30-45). ჩანს, რომ მილენიალები წარმატებით უმკლავდებიან ამ კოგნიტურ კონტროლს და პოლიტიკოსების ფარული ნარატივების ამოცნობას, იდეოლოგიური დისკურსის გამოუთქმელი და ნაგულისხმევი შინაარსების ზედაპირზე ამოტანას ახერხებენ. „რა ვიცი, ათასი პრობლემაა ჩვენს ქვეყანაში, გინდ განათლების კუთხით და გინდა ემიგრაციის და ეკონომიკური თვალსაზრისით. იმ პრობლემებზე საუბარი რომ არ უნდათ, არარსებულზე საუბრობენ, რომ აგვარებენ“ (მდედრ. 18-29).

ამ თაობების წარმომადგენელ რესპონდენტებს მიაჩნიათ, რომ მთავრობა არ აგვარებს სხვა მეტად მნიშვნელოვან პრობლემებს. ფოკუსჯგუფის მიმდინარეობისას გამოიკვეთა, თუ რა იყო რესპონდენტებისთვის ქვეყნის უმთავრესი გამოწვევები და ასევე, რასთან ასოცირდებოდა მათთვის ქვეყნის სუვერენიტეტი. ჩანდა, თაობა X-სთვის ეს უფრო მეტად გეოპოლიტიკურ უსაფრთხოებასთან, ომის თავიდან არიდებასთან და მშვიდობასთან იყო დაკავშირებული, ხოლო თაობა-Z და თაობა-M დიდ მნიშვნელობას გამოხატვის თავისუფლებას, ევროპეიზაციას და განათლების მიღების შესაძლებლობას ანიჭებდნენ: „ტიკტოკზე მხვდება ხოლმე ვიდეოები, რა ფასებია გერმანიაში, რა ვიყიდე საფრანგეთში ამდენ ევროდ და რა ვიცი, სავსეა პარკები... ძალიან გვიჭირს ეკონომიკურად და ეგ მიზეზიც არის, რის გამოც გვინდა ევროპა“ (მდედრ. 18-29). ერთ-ერთი მილენიალი რესპონდენტისთვისაც, სუვერენიტეტი ასოცირდება ქვეყანასთან, სადაც დაცულია ადამიანის უფლებები და არსებობს განვითარების პერსპექტივა. „ადამიანის უფლებები სადაც არ ილახება და განვითარების პერსპექტივა გაქვს ალბათ“ (მდედრ. 30-45).

ისინი ხაზს უსვამენ, რომ ეს ხსენებული პრობლემები ყოველდღიურობაში მოუგვარებელი რჩება, შესაბამისად, ომის საფრთხის მუდმივი ხაზგასმა მათ მიერ ისე აღიქმება, როგორც საზოგადოებრივი ყურადღების მიზანმიმართული გადატანა არსებული ეკონომიკური თუ სოციალური კრიზისებიდან.

აღნიშნული დისკურსი ცხადყოფს, როგორ ფუნქციონირებს საზოგადოებაში ვოდაკის „შიშის მიკრო-პოლიტიკა“. ახალგაზრდა თაობები ქვეყნის სოციალური და ეკონომიკური საფრთხეების წინ წამოწევის ფონზე, ასევე საუბრობენ იმ რეალურ საფრთხეზე, რაც საქართველომ რუსეთის მხრიდან განიცადა. „...ჩვენ ქართველებს ომის მეხსიერება გვაქვს შემორჩენილი და გამოვლილი და, რა თქმა უნდა, სენსიტიურად რეაგირებს (მდედრ. 18-29). მიუხედავად იმისა, რომ პოლიტიკურ დისკურსში არსებული ომის საფრთხესთან დაკავშირებული ნარატივები რეალურ საფრთხეზეა დამყარებული, ფოკუსჯგუფებში მონაწილე ახალგაზრდა თაობები მაინც ახდენენ ამ ნარატივების მანიპულაციური ფუნქციით გამოყენების გაშიფრვას.

აქ მთავარ პრობლემას წარმოადგენს არა თავად საფრთხის არსებობა, არამედ ამ ფაქტის პოლიტიკური ინსტრუმენტალიზაცია პროპაგანდისტული მიზნით. ამით მმართველი ძალა საკუთარ თავს მშვიდობის ერთადერთ, უალტერნატივო გარანტად წარმოაჩენს. ახალგაზრდა რესპონდენტების პოზიცია მიმართულია არა საფრთხის უგულებელყოფისკენ, არამედ იმის დეკონსტრუქციისკენ, თუ როგორ ხდება ამ რისკების წინასაარჩევნო დღის წესრიგში წინა პლანზე წამოწევით სხვა მწვავე პრობლემების გადაფარვა. ამგვარად, დისკურსის კრიტიკული ანალიზი აჩვენებს, რომ საფრთხის ტოპოსი შიდა სოციალური პროტესტის ნეიტრალიზაციასა და არსებული ძალაუფლებრივი იერარქიების შენარჩუნებას ემსახურება.

აღნიშნული მიგნებები პირდაპირ პარალელს ავლენს რუთ ვოდაკის (Wodak, 2021, 188) მიერ აღწერილ სტრატეგიასთან, სადაც იგი განმარტავს, რომ შიშის მიკროპოლიტიკა ხშირად იყენებს კულტურულ ან ეგზისტენციალურ საფრთხეს. კვლევაში მონაწილე თაობა Z და თაობა M ზუსტად ამ ხსენებულ მექანიზმს შიფრავს: ისინი განმარტავენ, რომ ომის ნარატივი ხელოვნურად წინ წამოწეული ფასადია, რათა განათლების, მძიმე ეკონომიკური ფონისა თუ უმუშევრობის შესახებ კრიტიკული კითხვები გადაიფაროს, რომლის მოგვარებასაც ამაოდ ითხოვს მოსახლეობა.

ახალგაზრდა თაობების ნარატივებში ასევე გამოიკვეთა წინასაარჩევნო ბანერების მიმართ კრიტიკა. 2024 წელს მმართველი პარტიის მიერ წინასაარჩევნოდ გამოყენებული იქნა რუსეთ-უკრაინის ომის შედეგად უკრაინის დანგრეული სკოლებისა თუ სახლების ამსახველი ფოტოები და ამ ფოტოების ფონზე პარალელურად გამოსახული საქართველოს ამსახველი ფოტოები წარწერით - „არა ომს, აირჩიე მშვიდობა“ (ეფაძე, 2025). ახალგაზრდები აკრიტიკებენ ბანერებს მორალური კუთხით და კვლევაში მონაწილე უფროსი თაობისგან გასხვავებით, რომელიც წარსულის შეხსენებას აუცილებლობად მიიჩნევს და ამ ბანერებსაც - საჭირო გაფრთხილებად, ახალგაზრდებს მიაჩნიათ, რომ ეს სხვისი ტანჯვის და ასევე ქვეყნის ომგადატანილი მოსახლეობის ტრავმების ბოროტად გამოყენებაა. „ბანერებზე მინდოდა მეც მეთქვა. სრულიად ამორალური ქმედება იყო, ომგადატანილ ხალხს, ნატანჯი ხალხის აფიშირებას რომ უკეთებ 10 მეტრიანი პლაკატებით(მდედრ. 18-29).

თაობა-Z და თაობა-M აცნობიერებს იმ ფაქტსაც, თუ რატომ იღებს უფროსი თაობა ამ ნარატივებს რეალურ საფრთხედ:

და ჩვენ, ქართველებს, ომის მეხსიერება გვაქვს შემორჩენილი და გამოვლილი და, რა თქმა უნდა, სენსიტიურად რეაგირებს და რა ვიცი, კი იმ გზას აირჩევს, რომ მე სწორი არჩევანი გავაკეთე იმიტომ, რომ აი, ციდან ბომბი არ ცვივა და მშვიდად დაიძინებს ელემენტარული ღამე. ეს მესიჯი, სამწუხაროდ, ომგამოვლილ საზოგადოებისთვის ზუსტად შეარჩიეს(მდედრ. 18-29).

აღნიშნული ნარატივი აჩვენებს, რომ კვლევაში მონაწილე ახალგაზრდა რესპონდენტებისთვის გასაგებია ის ფაქტი, თუ რატომაც მთავრობის ეს გზავნილები უფროსი თაობის წარმომადგენლებისთვის სენსიტიური და აჩვენებს, რომ ხელისუფლება სწორად არჩევს თემას, რითაც საზოგადოებაზე გავლენას მოახდენს.

ამრიგად, კვლევის შედეგად იკვეთება თაობათაშორისი დისკურსული დიქტომია, რომელიც განპირობებულია განსხვავებული სოციალური და ისტორიული კონტექსტით. კვლევაში მონაწილე X თაობა, საკუთარი კოლექტიური წარსული გამოცდილებიდან გამომდინარე, მზად არის, აღიაროს მმართველი ძალის, როგორც უსაფრთხოების გარანტის,

ლეგიტიმურობა. მეორე მხრივ, მილენიალები და თაობა Z-ს წარმომადგენელი რესპონდენტები, რომელთა პრიორიტეტებიც მეტწილად განვითარების შესაძლებლობას და ადამიანის უფლებების გამოხატვას უკავშირდება, პოლიტკურ დისკურსში გაჟღერებულ ომის საფრთხის ამსახველ ნარატივებს განიხილავენ შიშის მიკროპოლიტიკის ჭრილში და მისი სტრატეგიული მიზნების დეკონსტრუქციას ახდენენ, იმისდა მიუხედავად, რომ მათთვისაც გასაგებია ის რეალური საფრთხე, რაც ქვეყანას ემუქრება რუსეთთან დაპირისპირების შემთხვევაში.

ანტიგენდერული დისკურსი და კულტურული სუვერენიტეტი

3.3 მთავრობის მანიპულაციის ლეგიტიმაცია და „გადაგვარების ტოპოსი“

თოინ ვან დიკის დისკურსის ანალიზის მიხედვით, ფოკუსჯგუფიდან მირებული მონაცემებიდან მკაფიოდ იკვეთება ორი სოციალური ჯგუფი. გარე ჯგუფის როლში სექსუალური უმცირესობები გვევლიანებიან, რომლებსაც კვლევაში მონაწილე თაობა- X-ის წარმომადგენლები ძირითადად ნეგატიურ კონტექსტში განიხილავენ. მათი ნარატივებით, მოცემული უმცირესობები ეროვნული იდენტობის შესუსტებასთან და ტრადიციული/ოჯახური ინსტიტუტის დეგრადაციასთან ასოცირდება. მათთვის პირველ რიგში ევროპაა ის „გარე ჯგუფი“, რომელსაც ქვეყანაში ისეთი იდეოლოგიები შემოაქვს, რომელიც ქვეყნის სუვერენიტეტს უქმნის საფრთხეს. სიტყვა „ევროპა“, „დასავლეთი“ თუ „ლიბერალური“ განიცდის სემანტიკურ შევიწროებას და უთანაბრდება ჰომოსექსუალობის ლეგალიზაციას, რაც ვან დიკის მიხედვით, ლექსიკონის დონეზე მიკერძოებული იდეოლოგიური საზრისის მინიჭებაა (წულაძე, 2020, გვ. 284). *„ოჯახს რომ აღარ შექმნიან ახალგაზრდები და ვეღარ გავმრავლდებით, აბა ბიჭი ბიჭთან რომ წავა და ზოგიკიდე გამოაცხადებს ბავშვი არ მინდა ქორწილი არ გვინდა, რაღა გამოვა?“ (მამრ. 46-61)*

კვლევის ფარგლებში გამოკითხულ რესპონდენტთა ანალიზმა აჩვენა, რომ კვლევაში მონაწილე უფროსი ასაკობრივი თაობის (X თაობა) ნაწილის ნარატივებში მმართველი

ელიტის მიერ კონსტრუირებული „შიშის პოლიტიკის“ გარკვეული ელემენტები ლეგიტიმურ ასახვას ჰპოვებს. კერძოდ, გამოიკვეთა ლგბტქ+ თემის საჯარო თვითგამოხატვისა და უფლებრივი აქტივიზმის დაკავშირება „ერის გადაგვარების“ ნარატივთან, რომელიც უფრო თვალსაჩინოდ კვლევაში მონაწილე უფროსი ასაკობრივი ჯგუფის (X თაობა) რესპონდენტთა ინტერპრეტაციებში გამოიკვეთა, ვიდრე ახალგაზრდა თაობის წარმომადგენლებში. ზემოაღნიშნული ციტატა შეგვიძლია დავაკავშიროთ ვოდაკის საფრთხის ტოპოსს. ამასთანავე, ეს მოსაზრება უკავშირდება დიკისეულ „ლოგიკური თანმიმდევრობის მანიპულაციას“. აქ კავშირი ერის ფიზიკურ გადაშენებას და ლგბტქ+ თემის უფლებებს შორის მყარდება (წულაძე, 2020, გვ. 282). კვლევაში მონაწილე X თაობის რესპონდენტთა ნაწილის აღქმებში, მმართველი გუნდის გზავნილები ტრადიციული ფასეულობების დაცვაზე ინტერპრეტირებულია, როგორც გარე კულტურული გავლენებისგან თავდაცვის მექანიზმი. *„ევროპა რყვნის და დიდ ზიანს აყენებს, აი ევროპიდან შემოდინებული ხალხი, რომელსაც ქართველი ერის ჭეშმარიტი სახის შესახებ არ აქვს წარმოდგენა და ვფიქრობ რომ ეს ძალიან დიდი საფრთხეა ჩვენი ერისათვის“ (მამრ. 46-61).*

3.4 ანტიგენდერული კამპანიის პოლიტიკური დეკონსტრუქცია

კვლევაში მონაწილე ახალგაზრდა რესპონდენტები (თაობა-Z, მილენიალები) განსხვავებულ დისკურსულ სტრატეგიებს ავლენენ. ისინი მოცემული ანტიგენდერული ნარატივების დეკონსტრუქციას ახდენენ. რუთ ვოდაკის დისკურსულ-ისტორიული მიდგომის მიხედვით, ანალიზის უმნიშვნელოვანესი ინსტრუმენტი ინტერტექსტურობა და რეკონტექსტუალიზაციაა (წულაძე, 2020, გვ. 279). თაობა Z ქართული ანტიგენდერული კამპანიის წყაროდ რუსულ ავტორიტარულ პოლიტიკას ასახელებს: *„აი, მაგალითად რომ მოვიყვანო რუსეთში ეს ანტი-ლგბტ პროპაგანდა, ამით ვითომ განამტკიცებენ ქვეყანას, ჩვენთანაც ეგ პირი უჩანს ზუსტად“ (მდედრ. 18-29).*

კვლევაში მონაწილე ამ თაობის წამომადგენელი რესპონდენტები მთავრობის პოლიტიკურ მოტივებს მანიპულაციას და დაშინებას უწოდებენ. ვოდაკის მიხედვით, მემარჯვენე პოპულისტები უმცირესობების საფრთხედ წარმოიჩენას და მათი „განტევის ვაცებად“ წარმოიჩენას ცდილობენ, რა გზითაც რეალური სოციალური თუ ეკონომიკური პრობლემების გადაფარვა ხდება. ომის დაშინების ნარატივების მსგავსად, ამ შემთხვევაშიც ახალგაზრდა თაობის წამომადგენლები ამას იმ სოციალური და ეკონომიკური პრობლემების გადასაფარავ მექანიზმად მიიჩნევენ, რომელიც მოუგვარებელია.

მთავრობის ნარატივის საპასუხოდ, თაობა Z იყენებს საკუთარ დისკურსულ სტრატეგიას - პოზიტიურ რეკონტექსტუალიზაციას, როდესაც ეროვნულ ავტორიტეტს, მაგალითად, ილია ჭავჭავაძეს, ლიბერალური იდეების ლეგიტიმაციისთვის იშველიებს და ამტკიცებს, რომ ის, რაც ერმა უნდა გააკეთოს, ეს ტოლერანტობის გამოჩენაა:

ეხლა გამახსენდა ილია ჭავჭავაძის ერთი წერილი, რომელიც დავით აღმაშენებლისადმი არის მიძვნილი. მანდ ტოლერანტობის უმაღლესი ლეველი არის გამოვლენილი... შესაბამისად თუ რამე ღირებულებითი წინსვლა დასავლეთს მოუტანია ეს ყოფილა თვისუფლება თანასწორობა, სიტყვის გამოხატვა და პატივისცემა(მდედრ. 19-29).

შესაბამისად, თაობა Z-ის დისკურსული სტრატეგია პირდაპირ უპირისპირდება მმართველი ელიტის პოლიტიკურ ნარატივს, რომელიც ხსენებული თაობის განმარტებით, მიზანმიმართულად ცდილობს, რომ დაამკვიდროს გარკვეული მითები ქართული ტრადიციებისა და ევროპული ღირებულებების რადიკალური შეუთავსებლობის შესახებ. რუთ ვოდაკის თეორიის კრილში, თაობა Z-ის წამომადგენლები შიფრავენ, რომ ელიტების მხრიდან დასავლური კურსის „იდენტობის დაკარგვის საფრთხედ“ წარმოიჩენა მხოლოდ იდეოლოგიური იარაღია მოსახლეობის მანიპულაციისთვის. მოსახლეობის მანიპულაცია და დაშინება ამ თაობის წამომადგენლებში საკმაოდ ხშირად ფიგურირებდა. ისინი ამას პროპაგანდას უწოდებენ და ამ პროპაგანდის საპასუხოდ, როგორც ზემოთ აღინიშნა, პოზიტიურ რეკონტექსტუალიზებას მიმართავენ. ილია ჭავჭავაძის ხსენებით, ისინი

განმარტავენ, რომ ჭეშმარიტი ქართული იდენტობა თავისი არსით ლიბერალური და ტოლერანტულია. მათი აზრით, ქართული და ევროპული ტრადიციები ერთმანეთისგან ძალიან არ განსხვავდება და ერთად თანაცხოვრებაც ისე, რომ ერთმანეთის ტრადიციებს პატივი ვცეთ, სრულად შესაძლებელია. „ჩემი აზრით, მაგხელა სხვაობა არაა ქართულ და ევროპულ ღირებულებებს შორის და თუნდაც ეს ევროპული ღირებულებები ძალიან ფართო ცნებაა და მის თავში ბევრ სხვადასხვა კულტურას აერთიანებს“ (მამრ. 18-29).

უნდა აღინიშნოს, რომ თაობა Z-ის დისკურსულ სტრატეგიაში უმნიშვნელოვანეს ადგილს იკავებს თავად სუვერენიტეტის ცნების განმარტებაც. თუკი მმართველი ჯგუფის ნარატივი უმცირესობების უფლებების დაცვას ეროვნული სუვერენიტეტის საფრთხედ წარმოაჩენს, კვლევაში მონაწილე ახალგაზრდა რესპონდენტები ამ ნარატივს ეწინააღმდეგებიან. თეონ ვან დიკის იდეოლოგიური სქემის ჭრილში, მათთვის ძირითადი სოციალური ნორმები უკავშირდება არა იზოლაციონისტურ კონსერვატიზმს, არამედ ლიბერალურ-დემოკრატიულ პრინციპებს, სადაც სუვერენიტეტი, პირველ რიგში, თავისუფალი და დამოუკიდებელი არჩევანის გაკეთების შესაძლებლობა და უფლებაა. „ტრადიციებიც მნიშვნელოვანია, მაგრამ მაგის გარდა, ადამიანის უფლებები და სიტყვის გამოხატვის თავისუფლებაა, რომელიც დემოკრატიულ ქვეყანაში აუცილებლად უნდა არსებობდეს“ (მდედრ. 18-29).

რუთ ვოდაკის ერთ-ერთი საკვანძო კითხვა პოლიტიკური დისკურსის ანალიზისას ეხება იმას, თუ ვინ განსაზღვრავს პოლიტიკურ დღის წესრიგს და, ამასთანავე, რა როლს ასრულებენ მასში რიგითი მოქალაქეები (წულაძე, 2020, გვ. 278). ფოკუსჯგუფის მონაცემებით ჩანს, რომ როგორც ახალგაზრდები განმარტავენ, რომ მმართველი ელიტების მიერ დანერგილი შიში საზოგადოებაში მიზნად ისახავს ნიჰილიზმისა და მორჩილების მიღებას პოპულარულ დისკურსში. ამ სტრატეგიის საპასუხოდ, ახალგაზრდა თაობის წარმომადგენელი რესპონდენტების ნარატივში უმცირესობები კი არ არიან ქვეყნის გამოწვევა, არამედ ის მოქალაქეები, რომლებიც უარს ამბობენ პოლიტიკურ პროცესებში ჩართულობაზე და ფიქრობენ, რომ ეს მათ არ ეხებათ: „ქვეყნისთვის ყველაზე დიდ

საფრთხედ ის ადამიანები მიმაჩნია, სანამ პოლიტიკურ და სოციალურს შევხები, რომლებიც ამბობენ, რომ აპოლიტიკურები არიან და პოლიტიკაში არ ერევიან“ (მდედრ. 18-29).

3.5 მილენიალები - თაობათაშორისი მედიატორის როლში

მილენიალების ნარატივებში მკაფიოდ ვლინდება მმართველი ელიტის რიტორიკის კრიტიკა, რაც ვოდაკის მიერ აღწერილი პოლიტიკური „სცენისა“ და „კულისების“ გამიჯვნას ეფუძნება (წულაძე, 2020, გვ. 278). პოპულისტური სტრატეგიისგან განსხვავებით, რომელიც საჯარო სცენის ტოტალურ კონტროლს ცდილობს, მილენიალები მიუთითებენ ელიტების საჯარო განცხადებებისა და მათი რეალური ქმედებების შეუსაბამობაზე. *„ევროპა არ გვინდაო და ვისაც ფული აქვს შვილებს ყველა იქ უშვებს სასწავლებლად. თუ არ უნდათ და საფრთხეა რატომ უშვებენ მაშინ?“ (მდედრ. 30-45).* ამით ისინი ააშკარავებენ, რომ პოლიტიკოსების მოქმედებები სრულად საპირისპიროს ამტკიცებს და წინააღმდეგობაშია მათ ქცევასთან მიმართებაში. ამგვარად, რესპონდენტები ახერხებენ პოპულისტური დისკურსის დეკონსტრუქციას და ააშკარავებენ შეუსაბამობას პოლიტიკოსთა საჯარო რეპრეზენტაციებსა („საჯარო სცენას“) და მათ კერძო პრაქტიკებს („კულისებს“) შორის.

უმცირესობების საჯარო გამოსვლების, კერძოდ, პრაიდების შეფასებისას, მილენიალები ვან დიკის მიერ აღწერილ „ვერბალური უარყოფის“ სტრატეგიით მოქმედებენ (წულაძე, 283). *„მე მესმის, მაგრამ ქართველი საზოგადოება ამისთვის მზად არ არის, განსაკუთრებით კი უფროსი თაობა, რომლისთვისაც კაცი კაცთან რომ დაინახოს, კულტურული შოკია“ (მდედრ. 30-45).* აღნიშნული ნარატივი მიუთითებს, რომ გამოკითხულ მილენიალთა ნაწილი პრობლემას ხედავს საზოგადოების სხვადასხვა ჯგუფების კულტურული მზაობის ნაკლებობაში. ამასთანავე, გამოიკვეთა დისკურსული სხვაობა ფოკუსჯგუფებში მონაწილე ასაკობრივ ჯგუფებს შორის: ფოკუსჯგუფში მონაწილე უფროსი ასაკის რესპონდენტების ნარატივებში ნაწილობრივ ფიქსირდება საგანმანათლებლო რესურსებზე სახელმწიფო კონტროლისა და რეგულაციების

მხარდაჭერა, მილენიალების ჯგუფში მონაწილე მშობლების ნაწილი მეტ წინააღმდეგობას გამოხატავს ინსტიტუციური ცენზურის მიმართ. ისინი შიფრავენ ძალაუფლების არალეგიტიმურ ფორმებს და ხედავენ საფრთხეს იმაში, რომ მთავრობამ ანტი-ლგბტქ+ ლოზუნგებით საგანმანათლებლო სივრცეში საკუთარი პროპაგანდა არ უნდა დაამკვიდროს. „საგანმანათლებლო კუთხით, სახელმძღვანელოების შედგენაში... ის რომ სახელმწიფო ამაში ჩაერიოს და საკუთარი პროპაგანდა გაატაროს, სრულიად მიუღებელია“ (მდედრ. 30-45).

თავი 4: დასკვნა და რეკომენდაციები

4.1 დასკვნა

წარმოდგენილ ნაშრომში მიზნის და ამოცანების შესაბამისად, ჩატარებულმა თვისებრივმა კვლევამ და და შემდგომ მოპოვებული ემპირიული მონაცემების დისკურსის კრიტიკულმა ანალიზმა აჩვენა, თუ როგორ აისახება სახელმწიფოებრივ დონეზე არსებული პოლიტიკური რიტორიკა პოპულარულ დისკურსსა და სხვადასხვა ასაკობრივი ჯგუფის წარმომადგენელთა აღქმებში. კვლევამ გამოავლინა თაობათაშორისი განსხვავებები, რომლებიც რესპონდენტთა განსხვავებულ ისტორიულ გამოცდილებასთანაა დაკავშირებული.

კვლევის ძირითადი მიგნებები:

- ომის ნარატივის თაობათაშორისი აღქმა: კვლევის შედეგად გამოიკვეთა, რომ ომის საფრთხის შესახებ არსებული ნარატივები განსხვავებულ რეზონანსს პოულობს სხვადასხვა თაობაში. კვლევაში მონაწილე X თაობის წარმომადგენლებში აღნიშნული დისკურსი დიდწილად თანხვედრაში მოდის მათ ისტორიულ გამოცდილებასთან. რუთ ვოდაკის თეორიის კრილში, მათ ნარატივებში „საფრთხის ტოპოსი“ აქტიურდება, რის მიხედვითაც, საგარეო პოლიტიკური და ეკონომიკური რისკები ქვეყნის ავტონომიისთვის ობიექტურ გამოწვევადაა გააზრებული; ხოლო რაც შეეხება ომის წარსულ გამოცდილებას, ამ თაობის წარმომადგენლებში დომინირებს მხსნელის ტოპოსი - აქტორის თუ ძალის აღქმა, როგორც ქვეყნის დამცველად. თავის მხრივ, ფოკუსჯგუფში მონაწილე მილენიალებისა და Z თაობის წარმომადგენლები მოცემულ რიტორიკას მეტწილად წინასაარჩევნო მანიპულაციად განიხილავენ და ყურადღებას ამახვილებენ იმაზე, თუ როგორ ხდება ამ მესიჯებით სხვა მწვავე სოციოეკონომიკური საკითხების გადაფარვა.

- ანტიგენდერული დისკურსი და კავშირი სუვერენიტეტის ცნებასთან: ასევე გამოიკვეთა თაობათაშორისი განსხვავებები სექსუალური უმცირესობების თემისა და სუვერენიტეტის ცნების ურთიერთკავშირის შეფასებისას. კვლევაში მონაწილე რესპონდენტების X თაობის ნარატივებში დასავლური ლიბერალური ღირებულებები ხშირად წარმოჩნდება, როგორც კულტურული საფრთხე ტრადიციული ოჯახური ინსტიტუტისთვის, რასაც თოინ ვან დიკის „იდეოლოგიური დისკურსი“ ნათლად ხსნის. ამის საპირისპიროდ, Z თაობის წარმომადგენლები მიმართავენ პოზიტიურ რეკონტექსტუალიზაციას, სადაც ისტორიულ ავტორიტეტებზე დაყრდნობით ამტკიცებენ ქართული იდენტობის თავსებადობას ლიბერალურ-დემოკრატიულ პრინციპებთან. ხაზი უნდა გაესვას, რომ მათთვის სუვერენიტეტი, პირველ რიგში, ინდივიდუალურ თავისუფლებებთან და განვითარების პერსპექტივებთან ასოცირდება, უფროს თაობაში სუვერენიტეტი ძირითადად მეტად კულტურულ და ეროვნულ დატვირთვას იძენს.

რაც შეეხება ნაშრომის ჰიპოთეზებს, შეიძლება ითქვას, რომ ორივე ჰიპოთეზა დადასტურდა და დასაწყისში არსებული ვარაუდები გამართლდა. პირველი ჰიპოთეზა, რომელიც შეეხება სექსუალური უმცირესობების თემის დაკავშირებას სუვერენიტეტთან, ფოკუსჯგუფების მონაცემების საფუძველზე სრულად დადასტურდა. კვლევამ აჩვენა, რომ ლგბტქ+ თემის უფლებრივი აქტივიზმის გაიგივება ეროვნული სუვერენიტეტისა და იდენტობის დაკარგვის საფრთხესთან მკაფიოდ არის გაზიარებული კვლევაში მონაწილე უფროსი ასაკის წარმომადგენლებში (თაობა X). რაც შეეხება მეორე ჰიპოთეზას (ომით დაშინების დისკურსის თაობათაშორისი რეზონანსი), ეს ჰიპოთეზაც ემპირიული მასალის ანალიზის შედეგად სრულად დადასტურდა. ფოკუსჯგუფების მიმდინარეობისას გამოიკვეთა, რომ ომის საფრთხის შესახებ არსებული ოფიციალური ნარატივები ყველაზე მაღალ რეზონანსს კვლევაში მონაწილე X თაობის წარმომადგენელ რესპონდენტებში ჰპოვებს, რაც რუთ ვოდაკის თეორიის შესაბამისად, მათ კოლექტიურ ისტორიულ ტრავმებსა და უშუალო მეხსიერებას ეფუძნება. ფოკუსჯგუფებში მონაწილე Z თაობაზე აღნიშნული დისკურსი ყველაზე ნაკლებ გავლენას ახდენს, როგორც კვლევის დასაწყისში ვივარაუდეთ,

თუმცა ეს თაობა არათუ ვერ აცნობიერებს ომის საფრთხეს ან არ ესმის ის დამოკიდებულება, რაც უფროსი ასაკის წარმომადგენლებს აქვთ, არამედ წინასწარჩევნოდ ომის ნარატივების გაჟღერებას და მშვიდობაზე აპელირებას მმართველი პარტიის დისკურსულ მანიპულაციად მიიჩნევს.

4.2 რეკომენდაციები

კვლევის შედეგად გამოიკვეთა შემდეგი რეკომენდაციები:

მედიაწიგნიერების გაუმჯობესება - ვინაიდან დღესდღეობით სოციალური ქსელები საზოგადოების დღის წესრიგის აქტიური შემადგენელი ნაწილია, უნდა აღინიშნოს, რომ მასში ბევრი გადაუმოწმებელი ინფორმაცია ვრცელდება, რაც საზოგადოებაში შიშსა და შფოთვას იწვევს. შესაბამისად, რეკომენდებულია საგანმანათლებლო კამპანიების ფოკუსირება მიზანმიმართული დეზინფორმაციისა (შეგნებულად ყალბი ინფორმაციის გავრცელება) და მისინფორმაციის (არასწორი ინფორმაციის უნებლიე ტირაჟირება) მექანიზმების გარჩევაზე.

კვლევის შედეგად გამოიკვეთა, რომ ტერმინებმა: „ევროპა“, „დასავლეთი“ და „ლიბერალიზმი“ - კვლევაში მონაწილე უფროსი ასაკის რესპონდენტების ნარატივებში განიცადეს სემანტიკური შევიწროება და ოფიციალური პოლიტიკური დისკურსის გავლენით გაიგივდნენ ტრადიციული ოჯახის ინსტიტუტის საფრთხესთან და ერის გადაგვარების ნარატივთან. ამ იდეოლოგიური მანიპულაციის საპასუხოდ, რეკომენდებულია საინფორმაციო კამპანიების წარმოებისას მოხდეს ამ ცნებების დესტიგმატიზაცია. აქცენტი მეტად უნდა ფოკუსირდეს დასავლური ღირებულებების იმ ფუნდამენტურ ასპექტებზე, როგორიცაა მედიცინისა და განათლების ხელმისაწვდომობა, შრომითი უფლებები, ეკონომიკურად განვითარების შესაძლებლობა რათა მსგავსი შემთხვევების შემცირებას შეეწყოს ხელი.

რეკომენდებულია დამოუკიდებელმა საგანმანათლებლო პლატფორმებმა და ახალგაზრდულმა ორგანიზაციებმა უფროსკლასელებისთვის შეიმუშაონ გარკვეული მოკლევადიანი სკოლისგარეშე კურსები თუ ვორქშოპები. ეს პროგრამები ორიენტირებული უნდა იყოს ტექსტისა და საჯარო პოლიტიკური მესიჯების კრიტიკულ ანალიზზე. ახალგაზრდებმა პრაქტიკულ მაგალითებზე უნდა ისწავლონ, თუ როგორ ხდება ისტორიული მოვლენების რეკონტექსტუალიზაცია პოლიტიკური მიზნებისთვის და როგორ იქმნება ენობრივ დონეზე ხელოვნური დაყოფა „ჩვენ“ და „ისინი“ ჯგუფებად.

Bibliography:

Edenborg, E. (2021). Anti-Gender Politics as Discourse Coalitions: Russia's Domestic and International Promotion of "Traditional Values". *Problems of Post-Communism*, 68(3), 175–187.

Locke, J. (1988). *Two Treatises of Government* (P. Laslett, Ed.). Cambridge University Press. (Original work published 1689).

Mudde, C. (2004). The Populist Zeitgeist. *Government and Opposition*, 39(4), 541–563.

van Dijk, T. A. (2006). Discourse and manipulation. *Discourse Studies*, 8(3), 359–383.

Wodak, R. (2021). *The Politics of Fear: The Shameless Normalization of Far-Right Populist Discourses* (2nd ed.). SAGE Publications.

ბროლაძე, ა. (2022, 13 სექტემბერი). *ირაკლი კობახიძე - ხალხს უნდა ვკითხოთ, უნდათ მეორე ფრონტი საქართველოში, თუ არ უნდათ*. პირველი არხი.

პირველი არხი. (2024, 26 აგვისტო). კახა კალაძე - 2024 წლის არჩევნები არის რეფერენდუმი, სადაც წყდება ქვეყნის მომავლის საკითხი, გვინდა ომი თუ გვინდა მშვიდობა.

პირველი არხი. (2024, 4 სექტემბერი). ირაკლი კობახიძე - ოპოზიცია ლგბტ პროპაგანდის საწინააღმდეგო კანონპროექტს მხარს როცა არ უჭერს, ეს ნიშნავს, რომ მხარს უჭერს ლგბტ პროპაგანდას, რაც ჩვენთვის კატეგორიულად მიუღებელია.

პირველი არხი. (2024, 4 ოქტომბერი). საპატრიარქო - „ოჯახური ღირებულებებისა და არასრულწლოვანთა“ დაცვის კანონი გადამწყვეტი ნაბიჯია ქართველი ერის თვითმყოფადობის განმსაზღვრელი ღირებულებების დასაცავად.

ფორმულა. (2023, 17 მაისი). 17 მაისი - ოჯახის სიწმინდის, თუ ჰომოფობიასთან ბრძოლის დღე.

ხომერიკი, ლ., & კინწურაშვილი, თ. (2023). ანტიგენდერული და ანტი-ლგბტკი მობილიზება საქართველოში. მედიის განვითარების ფონდი (MDF).

ჩხეტიანი, ლ. (2024, 7 ივნისი). ევროინტეგრაცია და სუვერენიტეტის ყალბი დილემა - ბლოგი II. სოციალური სამართლიანობის ცენტრი.

ეფაძე, ქ. (2025). ომისა და მშვიდობის ანალიტიკური გააზრებისთვის. სოციალური სამართლიანობის ცენტრი.

წულაძე, ლ. (2020). თვისებრივი კვლევის მეთოდები სოციალურ მეცნიერებებში: პრაქტიკული სახელმძღვანელო. სოციალურ მეცნიერებათა ცენტრი (CSS).

წულაძე, ლ., ესებუა, ფ., & ოსეფაშვილი, ი. (2021). ვიზალიზერალიზაციის შემდგომი დისკურსები საქართველოს ევროპეიზაციის შესახებ. სოციალურ მეცნიერებათა ცენტრი (CSS).